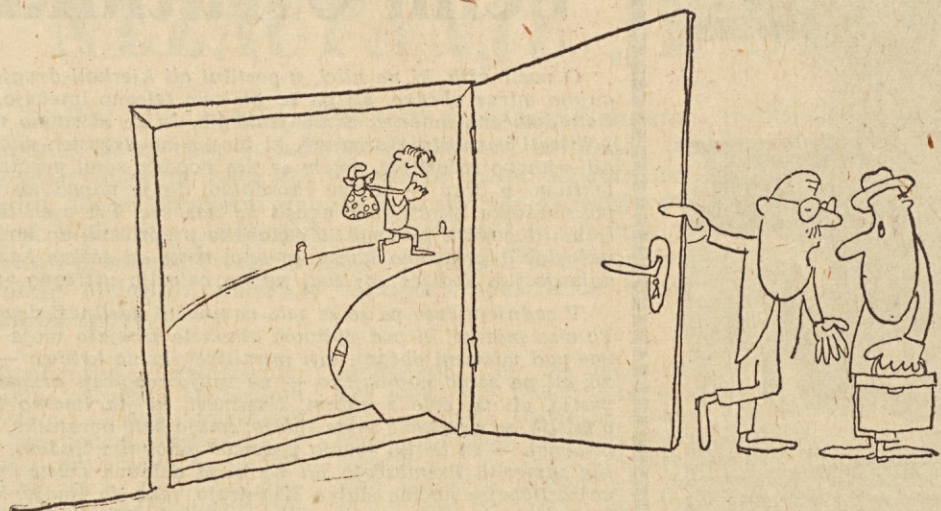

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEZEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 24. marca 1966

Št. 11, leto XXII

— Naše podjetje je odprlo mladim vrata na stečaj — naj gredo, kamor hočejo!

Karikatura: ANDREJ NOVAK

VPRAŠANJA OB DEVIZNI POLITIKI JUGOBANKE

Kdaj večja poslovnost?

Gospodarske organizacije iz Slovenije (z izjemo kmetijskih) ostro kritizirajo najnovejše sklepe izvršnega odbora JUGOBANKE, ki je pred kratkim odločil, da bo v letošnjem letu ljubljanska filiala razpolagala s 24 % manj konvertibilnih deviznih sredstev za uvoz surovin in drugih reprodukcijskih materialov kot v minulem letu.

Narodna banka Jugoslavije je lani odobrila JUGOBANKI za vsak dolar izvoza po 1,04 dolarja za uvoz. JUGOBANKA je ta sredstva razdelila med svoje podružnice po različnih merilih. Najslabše je »odrezala« ljubljanska filiala (87 dolarskih centov za vsak dolar izvoza), najboljše pa podružnica v Skopju, ki je dobila 2 dolarja in 2 centa za vsak dolar izvoza.

POSLEDICE RAZLIČNIH MERIL

Ob takih pogojih gospodarjenja so slovenske gospodarske organizacije, vključene v ljubljansko filialo, lani ustvarile 11,5 milijona dolarjev deviznih presežkov. Pri tem so na področja konvertibilnih valut usmerile kar 64,7 % vsega lanskega izvoza in tako, po regionalni usmerjenosti ter primerjaje z

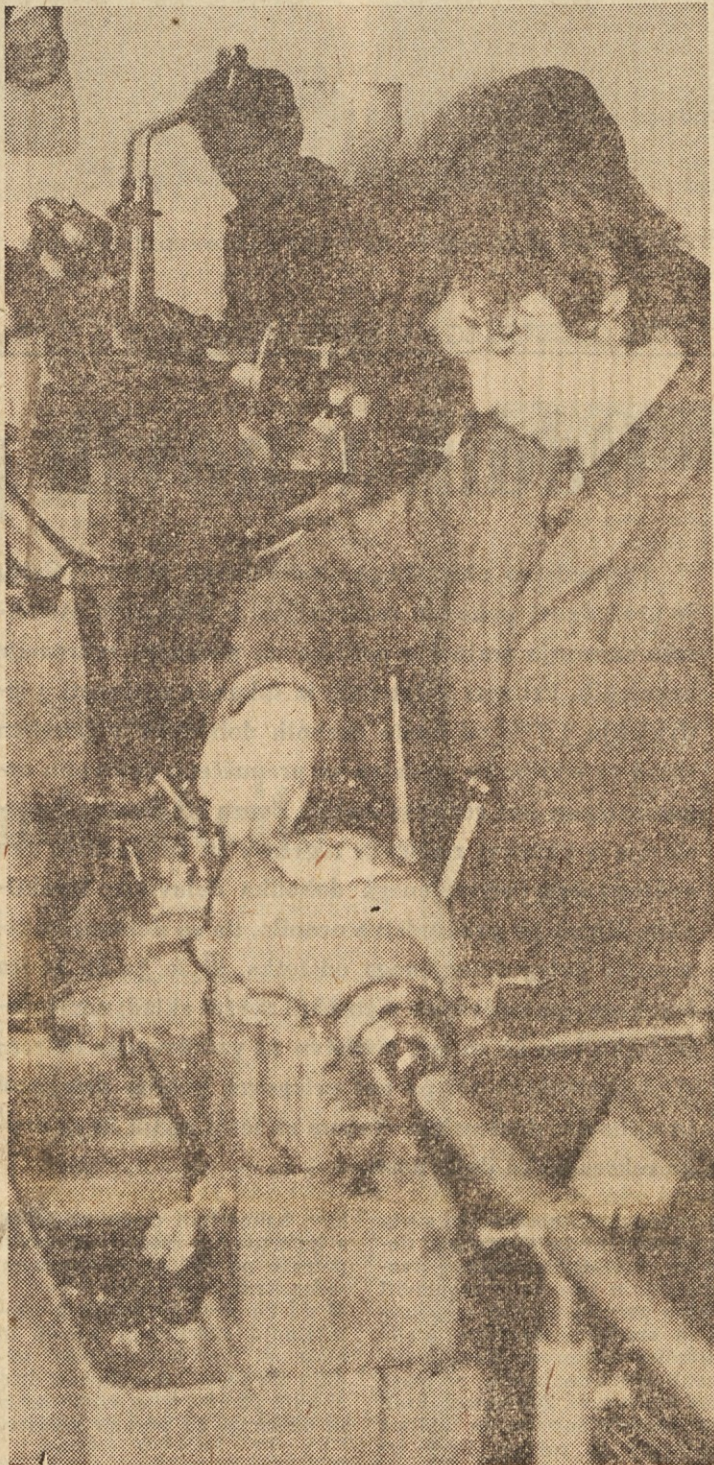
letom 1964, izvoz povečale za 3,7 odstotka. Jugoslovanski izvoz — brez Slovenije — se je lani tudi povečal, vendar je bila njegova regionalna usmeritev v strukturi slabša: na zahod je bilo izvoženo za 5 % manj blaga kot leta 1964, pri čemer je izvoz na področja s konvertibilno valuto dosegel le 48 % vsega izvoza. In še: tudi zavoljo takšne regionalne usmeritve izvoza ter takšnega načina razdeljevanja deviz, se je jugoslovanska industrijska proizvodnja v lanskem letu povečala za 8,4 odstotka, v Sloveniji pa le za 4 odstotke.

Ob reformi je bilo rečeno, da je treba izenačiti pogoje gospodarjenja, da bi jugoslovansko gospodarstvo ustvarilo prve znatnejše devizne rezerve. Rečeno je bilo, da bo za uvoz surovin in reprodukcijskih materialov na voljo 1,2 odstotka manj sredstev kot lani. Z nadaljnjim aktiviranjem rezerv, toda z zagotovljenimi devizami v okvirih malenkostno zmanjšane lanske de-

NAMESTO EKONOMSKE POLITIKE DELITVE

Po predlogu zunanjetrgovinske plačilne bilance naj bi letos še bolj zaostri pogoje gospodarjenja, da bi jugoslovansko gospodarstvo ustvarilo prve znatnejše devizne rezerve. Rečeno je bilo, da bo za uvoz surovin in reprodukcijskih materialov na voljo 1,2 odstotka manj sredstev kot lani. Z nadaljnjim aktiviranjem rezerv, toda z zagotovljenimi devizami v okvirih malenkostno zmanjšane lanske de-

(Nadaljevanje na 6. strani)

DO NEDAVNA DELOVNO MESTO SAMO ZA MOSKE FOTO SLUŽBA DE

Samo-upravne norme

o samovoljnem prenehanju dela

Odkar je nehal veljati prejšnji zakon o delovnih razmerjih, je bilo največ nejasnosti okrog vprašanja, kako naj delovne organizacije ukrepajo, kadar delavec samovoljno preneha delati. Zakon, ki je veljal do 8. aprila 1965, je določal, da v takih primerih direktor z odločbo ugotovi prenehanje delovnega razmerja. Direktor je odločbo lahko izdal, če je delavec izjavil, da ga ne bo več na delo ali če je neopravičeno izostal z dela sedem dni. Novi zakon takega načina prenehanja dela več ne pozna in ga ne ureja. Določa samo, da je samovoljno prenehanje dela hujša kršitev delovnih dolžnosti, delovna organizacija pa je upravičena, da od delavca zahteva povrnitev škode. Zakon predpostavlja škodo v višini povprečne akontacije delavčevega osebnega dohodka za toliko mesecev, kolikor bi delavec še moral ostati na delu (če je npr. akontacija 70.000 din, delavec pa bi po statutu moral delati še tri mesece od dne, ko je prenehal delati, znaša taka škoda 210.000 din). Če pa je delavec povzročil večjo škodo, mora delovna organizacija dejansko nastalo škodo dokazovati pred sodiščem.

To pomeni, da morajo delovne organizacije v pravilniku o delovnih razmerjih same podrobneje urediti ugotavljanje in ukrepanje pri samovoljnih prenehanjih dela.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pred volitvami v samoupravne organe

dosedanje delo, če bomo ugotavljali, kakšna je bila v minulem obdobju poslovna politika samoupravnih organov, kakšno stopnjo razvoja ekonomskih in družbenih odnosov smo v tem času dosegli.

Pa ne gre le za razrešnico, gre za nekaj veliko pomembnejšega: ta analiza nam bo razkrila tudi dosedanje napake in pomanjkljivosti v delu samoupravnih organov in razvoju samoupravnih odnosov, hkrati pa tudi že osvetlila in nakazala osnovne probleme nadaljnjega razvoja samouprave v kolektivih.

Ni to nekaj novega, kar bi v sindikatih zahtevali, saj smo podobno govorili že ob prejšnjih volitvah in še veliko pred tem; res pa je tudi to, da smo vendarle vse dosedanje priprave na volitve v samoupravne organe v večini kolektivov le premalo izkoristili. Izkoristili zlasti v tem, da bi že ta razprava izoblikovala vsaj najosnovnejše koncepte nadaljnjega razvoja samoupravnih odnosov, da bi pomenila zavestno in demokratično zasnovo temeljne politike samoupravnih organov.

In nekaj je gotovo: če bomo letos izkoristili obdobje priprav na volitve tako, kot bi jih še posebno morali spričo obsežnih in nadse odgovornih nalog v tem času uveljavljanja gospodarske reforme, potem bo tudi izbira kandidatov veliko lažja. Pač zato, ker bomo zares imeli interes izbrati tiste sотовariše, ki bodo najbolj odločno in tudi najboljše uresničevali naša skupna hotenja. Pri tem pa bomo dosegli še nekaj drugega, nič manj pomembnega: jasno bomo povedali našim sотовarišem, ki jih izbiramo v organe upravljanja, kaj od njih pričakujemo, česa od njih terjamo. Tako bodo tudi volitve postale zares demokratičen dogovor proizvajalcev o nalogah in njih načinu uresničevanja. In le malo je potem verjetnosti, da bi se kdaj v prihodnje morali motati okoli tega, kdo je in kdo ni odgovoren, da nismo uresničili tega, kar smo hoteli in kar bi morali.

A če drug ne, bi prav sindikati v delovnih kolektivih morali vztrajati pri zahtevi, da tako zasnujemo priprave na letošnje volitve v samoupravne organe. Časa za tako razpravo je dovolj, za okrasitev volišč pa se res lahko dogovorimo šele dan pred volitvami.

S. B.

FRAGMENTI IZ RAZGOVORA S ČLANI PREDSEDSTVA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V KRANJU

KOD HODIŠ, SINDIKAT?

Ni naša ugotovitev, da sindikat marsikdaj ne živi prav tam, kjer bi moral najbolj intenzivno živeti — v sindikalni podružnici, v delovni organizaciji. S trgovino smo v sindikatih v glavnem zaključili — in kaj še ostane sindikatom, sprašujejo nekateri. Tudi zaščitne funkcije nima več sindikat, kakršno je imel še v mezdnih odnosih, kaj torej?

To so nekatera od vprašanj, ki smo jih zastavili predsedstvu občinskega sindikalnega sveta v Kranju. V odgovorih so sodelovali tovariši: STANE BOŽIČ, predsednik ObSS, ter člani predsedstva PAVEL GANTAR, ANČKA ROZMAN, JOŽE KAVČIČ, TONE MARČUN, STEFAN KADOIČ, MILAN PAGON in ZINKA ŠTRAUS.

NOVINAR: Nič novega, pa vendar: pogosto ugotavljamo, da delo in vpliv sindikata presahne v sindikalnih podružnicah. In zato kopica vprašanj: kje so

vzroki, kaj storiti, kako pomagati...?

STANE BOŽIČ: Problem se pravzaprav začne ob programih dela sindikatov. Gre za to, da je za sindikate čedalje bolj očitna zahteva po konkretnih programih dela. Tako za program dela občinskega sveta velja, da mora biti sklop najbolj bistvenih problemov, ki se porajajo v kolektivih in v širši skupnosti. Samo v tem primeru si bomo zagotovili tudi obojestranski vpliv podružnic na občinski svet in sveta na podružnice. S tem pa bo seveda porasel tudi interes za razreševanje problemov. Seveda pa morajo postati naše rešitve take, da bo članstvo imelo zaupanje v sindikat.

Te jasne programske usmerjenosti pa ne bomo dosegli, če ne bomo imeli tudi dobrega kadra. To pomeni, da se bomo morali tudi na občnih zborih sindikalnih podružnic pa tudi občinskega sveta resno lotiti kadrovanja in izbrati v sindikalna vod-

stva vsaj tako močan kader, kot je v delavskih svetih, partijskih vodstvih.

TONE MARČUN: Morda le nekaj konkretnih izkušenj, zlasti iz manjših podjetij storitvene dejavnosti. Značilno je, da čim manjši je kolektiv, da se praviloma zmanjšuje tudi vpliv sindikata. Seveda se v teh podjetjih srečujemo tudi z večnim kadrovskim problemom in večno preobremenjenostjo nekaterih, ki so člani tako rekoč vseh organov.

Res pa je tudi, da so bile sindikalne podružnice veliko bolj aktivne, ko smo jim poverjali nekatere konkretne naloge, kot organizacijo volitev, športnih in kulturnih prireditev. Zdaj pa, ko mora sindikat poseči na vsa področja tako ekonomskih kot družbenih odnosov, se njegov vpliv, zlasti v teh manjših kolektivih, zelo pogosto izgubi.

NOVINAR: Tako kot ugotavljamo potrebo po programski zasnovi dela v občinskih sindikalnih organih, tako bi pravzaprav tudi podružnica ali njen izvršni

odbor morala izoblikovati program dela. Kajti le tako bomo uspeli tudi dejansko uresničiti misel, da je sindikat samostojna subjektivna sila v našem ekonomskem in družbenem življenju.

ANČKA ROZMAN: Ugotavljamo, da se položaj samoupravnih organov iz dneva v dan bolj utrjuje in da se večajo njihove materialne pristojnosti. Delavski svet je za to hočeš nočeš primoran delati, neke seveda bolje, druge pač slabše. Za razliko od samoupravnih organov pa v sindikatih ugotavljamo, da je delo izvršnega odbora vse prepogosto odvisno od samoiniciative predsednika. In tudi proizvajalci raje sprejemajo kandidature za člana delavskega sveta kot za članstvo v izvršnem odboru. To je po svoje razumljivo. Na eni strani že zaradi konkretnjših in operativnejših nalog samoupravnih organov, po drugi strani pa tudi zavoljo tega, ker sindikat v samoupravnih odnosih nima več tiste za-

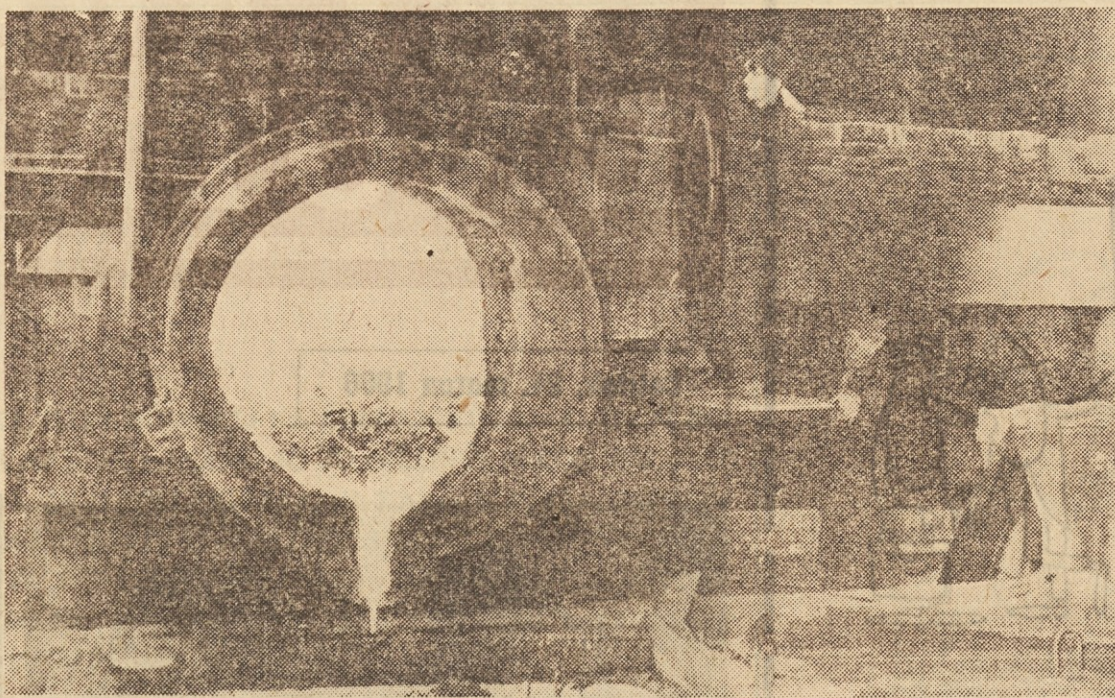
(Nanadjevanje na 8. strani)

Za teden-ski oddih

Predsedstvo občinskega sveta je na minuli seji razpravljalo o organizaciji in financiranju oddiha in rekreacije v novih razmerah gospodarjenja.

V mnogih delovnih organizacijah občine Center so se že okvirno dogovorili, kako bodo izplačevali zaposlenim 1,5 odstotka sredstev od bruto osebnih dohodkov, ki po ukinutvi K-15 ostajajo na razpolago delovnim organizacijam. V nekaterih Iskrinih tovarnah so se odločili, da naj bi ta sredstva izplačevali zaposlenim kar mesečno skozi vse leto pri osebnih dohodkih. Po mnenju predsedstva občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Center pa takšno izplačevanje ni najboljša oblika, saj s tem denarjem bistveno ne povečujemo osebnih dohodkov zaposlenih. V nekaterih podjetjih so šli še celo tako daleč, da so denar, ki po ukinutvi K-15 ostaja podjetjem, enostavno namenili za obratna sredstva. Druge delovne organizacije, na primer občinska skupščina Ljubljana-Center, so si izbrale boljše rešitve, s tem da bo 1,5 odstotka sredstev od bruto osebnih dohodkov zaposlenim naenkrat izplačale v gotovini, in sicer 80 odstotkov za zaposlene in 20 odstotkov sredstev za nezaposlene družinske člane. Sicer pa, se je izkazalo, da v večini delovnih organizacij Ljubljanske občine Center ne razmišljajo, v kakšni obliki naj bi izplačevali denar zaposlenim za oddih in rekreacijo.

Zavoljo nejasne orientacije delovnih organizacij v Ljubljanski občini Center, kako financirati oddih in rekreacijo, predsedstvo sindikalnega sveta meni, da morajo sindikati in samoupravni organi v delovnih organizacijah poskrbeti, naj bi kolektivni tudi v prihodnje namenili sredstva za rekreacijo vsaj v takšnem obsegu kot doslej. Vsa sredstva bi najprej zadržali v poseben sklad za oddih in rekreacijo pri skladu skupne porabe. Kako omenjena sredstva trošiti, pa naj, po mnenju sindikatov v Ljubljanski občini Center, določi vsaka delovna organizacija zase z lastnim sklepom samoupravnih organov. Prihodnje leto pa bi delovne organizacije, na osnovi letošnjih izkušenj, izdelale posebne pravilnike o izkoriščanju sredstev, namenjenih za oddih in rekreacijo.

FOTOREPORTER SI JE IZBRAL ZA MOTIV RAVENSKO ZELEZARNO

FOTO SLUŽBA DE

S SEJE OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V CELJU

Oddih v novih pogojih

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta v Celju je pred dnevi ponovno razpravljalo o nekaterih problemih snovanja trajnejše politike na področju rekreacije zaposlenih. Pri tem je izhajalo iz zakonite možnosti o izdvajanju 1,5 % od bruto osebnih dohodkov v poseben sklad za oddih. Ta sredstva so prepuščena delovnim organizacijam kot rezultat stališč Zveze sindikatov Jugoslavije o ukinutvi različnih regresov in prepustitvi čim večjega dela ustvarjenega dohodka delovnim kolektivom. Hkrati je predsedstvo ocenilo, da so delovne organizacije poleg omenjenega odstotka, ki so ga do konca lanskega leta oddvajale v posebni zvezni sklad, namenjale vsako leto še znatna sredstva za vzdrževanje rekreacijskih objektov ali pa kot prispevek svojim delavcem in njihovim družinskim članom za letni oddih in za druge rekreacijske dejavnosti.

Predsedstvo občinskega sveta je ugotovilo, da v mnogih delovnih kolektivih živahno razpravljajo o tem, kako zagotoviti takšno politiko delitve razpoložljivih sredstev, da bodo njene posledice vidne v še širših možnostih smotrne izrabe prostega časa delavcev. Značilnost vseh teh razmišljanj pa je obilica predlogov za rešitve. Prve izkušnje kažejo, da v nekaterih delovnih organizacijah prevladujejo stališča, da so sredstva 1,5 % od bruto osebnih dohodkov, v bistvu nadomestilo za ukinjeno K-15, da je zato ta denar treba razdeliti vsem dosegljivim dobitnikom te karte. Težnja po vključitvi zneska iz tega naslova v redni mesečni osebni dohodek ali kot enkratno letno izplačilo v višini, ki posameznikom pripada glede na ustvarjeni osebni dohodek, pa v bistvu ne upošteva socialnega in zdravstvenega položaja posameznega delavca in ne pomeni dosti več kot sorazmerno povečanje osebnega dohodka oziroma brezobrestno obliko varčevanja. Ponekod omejujejo — bolje rečeno zmanjšujejo — sredstva za rekreacijo zgolj v okviru, ki jim jih daje omenjeni odstotek. V nekaterih delovnih organizacijah pa hočejo iz teh sredstev plačevati stroške prevoza na delo in dotirati topli obrok.

Predsedstvo ObSS Celje pa se je zavzelo, da je dolžnost samoupravnih organov in ustreznih strokovnih služb v vsaki delovni organizaciji, zagotoviti svojim delavcem čim širše možnosti oddiha. Pri reševanju te problematike pa je seveda potrebno tudi polno sodelovanje sindikalne organizacije kot celote, sicerne sindikalne podružnice. Sindikat mora vplivati na strokovne službe in samoupravne organe, da pri sprejemanju zaključkov s področja oddiha in rekreacije izhajajo iz standarda delovnih ljudi, njihovih objektivnih potreb in možnosti iz vpliva, ki ga ima organiziran oddih na zdravje, delovno sposobnost in dohodek delavca.

Tako je predsedstvo ObSS Celje sklenilo priporočiti vsem sindikalnim organizacijam, da postavijo pred samoupravne organe naslednje zahteve:

- da formirajo poseben sklad za oddih, v katerega naj se steka 1,5 % od bruto osebnih dohod-

kov, kakor tudi druga sredstva, s katerimi bo možno zagotoviti potrebe po oddihu — dnevnem, tedenskem in letnem.

- da čimprej pristopijo k ugotavljanju specifičnih potreb in možnosti za organizacijo oddiha delavcev in njihovih družinskih članov, sprejmejo merila in kriterije za porabo sredstev

za oddih ter da te odločitve uzakonijo v statutu, posebnem pravilniku ali drugem normativnem samoupravnem aktu.

Kriteriji in merila pa morajo upoštevati, da je oddih ekonomska kategorija in kategorija standarda. Zato morajo priti do veljave vsi elementi, kot so težina delovnega mesta, zdravstveno in družinsko stanje, število otrok, nezaposlen zakonski tovariš, stanovanjski pogoji i. pd. ter prispevek posameznega delavca celotnemu kolektivu;

- da pri bodoči investicijski politiki za izgradnjo najrazličnejših objektov upoštevajo predvsem potrebo, da bodo objekti koristnikom čim bliže in tako omogočali množičen in cenen dneveni, tedenski in letni oddih delavcem in njihovim družinskim članom;

- da z vso resnostjo sodelujejo z organi komunne pri oblikovanju končnega programa in določiti prioritetenega reda izgradnje rekreacijskih središč skupnega pomena, saj so že izdelani idejni projekti za taka rekreacijska središča, in sicer za območje Celjske koče — Svetine, Mestni park, »Na Gričku« in za Golovec.

IGOR PONIKVAR

Domžalski otroci na varnem

Občinska skupščina v Domžalah je ustanovila poseben sklad za otroško varstvo, da bi rešila dolgoletni boleč problem zaposlenih občanov. Za otroške vrtce in jasli je v občinski blagajni in v tovarniških skladih skupne uporabe vedno zmanjkalo denarja.

Kaže, da bodo zaposlene matere končno le prodirle s svojimi, iz leta v leto odločnejšo zahtevo o ureditvi otroškega varstva. Tovarna sanitetnega materiala v Viru pri Domžalah bo v ta namen prispevala 8 milijonov starih dinarjev — zaposluje namreč približno 600 žensk — več razumevanja za to družinski vprašanje kažejo tudi druge delovne organizacije v domžalski občini, niso pa še določile zneskov, ki jih bodo prispevale v novi občinski sklad.

M.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik:

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinska ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane N. 50 par — 50 starih din — Narodna je četrtletna N. 6,50 din — 650 starih din — polletna N. 13 din — 1300 starih din in letna N. 26 din — 2600 starih din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in kilešji CZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Nasilneži v belih ovratnikih

O nasilnežih, ki na ulici, v gostilni ali kjerkoli drugje nadlegujejo mirne občane, ali pa se jih celo telesno loterajo, imamo čisto določeno mnenje: zaničujemo jih. In če ni ravno možnosti poklicati varnostnih organov, ki bi jim na ustrezen način ohladili njihovo srbitost, potem se jim pogosto sami postavimo kolektivno v bran — saj se zavedamo, da je napad na mirnega posameznika hkrati tudi napad na nas vse. Pri vseh takih ne ljubih dogodkih pa smo tudi globoko prepričani, da bodo nasilneži dobili primerno kazen: v odvisnosti od težine kazenskega dejanja jim sodišča res tudi vedno naložijo ustrezno »pokoro«.

V zadnjem času pa so se zelo namnožili nasilneži druge vrste. To niso pijanci, ki pod vplivom alkohola izvajajo svoja »junaštva« nad mirnimi občani, niti primitivci, ki na krivico — resnično, ali pa samo namišljeno — ne znajo reagirati drugače kot s pestjo, ali pa celo z nožem. Nasilneži, ki jih imamo tokrat v mislih, so drugačne vrste ljudi: imajo bele ovratnike, sedijo v pisarnah — in delijo »svojo pravico« delovnim ljudem, ki so se jim zamerili. Premišljajo jih na nižja delovna mesta in jih na najrazličnejše načine stalno šikanirajo, tako da ljudje, ki so jih le-ti vzeli »na piko«, neredko sami dajo odpoved in odidejo drugam. Če pa šikaniranje ne pomaga in ne da zaželenega rezultata, potem se že najde preteza, da se človeku, ki se jim je zameril, da prvega v mesecu odpoved.

Normalno bi bilo, da okolica na tako nasilje reagira; normalno bi bilo, da sodelavci podprejo tovariša, ki se mu godi krivica in pokličejo nasilneža na odgovornost in ga kaznujejo. Res, to bi bilo normalno — toda žal moramo ugotoviti, da je to v takšnih primerih prej izjema kot pa pravilo.

Podatki pričajo, da so v zadnjem času zelo narasli spori iz delovnih razmerij, da je vse več nasilja nad delovnimi ljudmi, ki so se zaradi enega ali drugega vzroka zamerili »vodilnim«, najpogostejše zaradi kritične besede. In neredko so posledice tem težje, čimbolj upravičena je bila kritika...

Vse to seveda ni prav nič v skladu z delavskim samoupravljanjem in s položajem, ki ga vsakemu delavcu daje zakon oziroma interna zakonodaja njegove delovne organizacije. Prav se da pa na tem področju vlada marsikaj neakšno brezpravno stanje: veljavnost zakona izteka, pravilnikov o delovnih razmerjih pa še ni, ali pa so kaj slabo sestavljeni. Vse to pa daje polno možnost delovanju ljudi, ki mislijo, da mora njihova beseda biti zakon v podjetju...

Delavec, ki se mu je zgodila krivica, se seveda lahko pritoži na sodišče in prej ali slej bo do svoje pravice tudi prišel. Vendar pa je pot do nje pogosto dolga in težka — in ta pravica večkrat tudi samo na papirju, ker »vodilni« poskrbijo, da v stvari ostane vse po starem. Saj pa jih sodišče tudi ne more kaznovati; če se mora delavcu, ki je dobil nezakonito odpoved plačati nadomestilo za čas, ko ni delal, potem to nadomestilo ne gre iz žepa tistega (ali pa tistih), ki so povzročili nezakonito odpoved, temveč iz sredstev vsega kolektiva. Kolektivno torej plačujemo kazni, ki jih sodišče odmeri za nepravilnosti, ki so jih povzročili posamezniki; to pa pomeni, da kazni ne zadene pravih krivcev in da je zato zelo mogoče, da bodo le-ti svoja »junaštva« še nadaljevali.

Ta bojazen je upravičena tembolj, ker praksa na žalost kaže, da je v poreformnem času zelo popustila solidarnost delovnih ljudi: bojijo se zamere pri »vodilnih«, ki lahko — dokazov ni manjka — povzročijo odpoved delovnega razmerja, ali pa vsaj premestitev na slabše plačano delovno mesto. In v mnogih delovnih organizacijah ljudje tudi vidijo, da jim niti sindikat in takih primerih ne stoji ob strani, čeprav bi bila predvsem njegova naloga, da se z vsemi silami postavi na stran tistega delavca, ki se mu godi krivica.

Kdo je torej pravi krivec za nasilja nad delovnimi ljudmi, ki se dogajajo v podjetjih in ustanovah? Menim, da je odgovor lahko en sam: če bi vzdušje v kolektivih bilo solidarno, če bi zavestne politične sile, predvsem pa sindikalna organizacija trdno stala v obrambi zakonitih pravic delavcev, potem tudi vsakršnih šikaniranj delavcev ne bi bilo, saj bi se kot bumerang vrnila in nazaj udarila tistega, ki je z njimi začel...

MILAN POGACNIK

NASE IZKUSNJE

Zmaga z velikimi žrtvami

Milan Klopčič je eden izmed desetih delavcev iz Ljubljanske Vege, ki so pred dobrim letom izkoristili Delavsko enotnost za javni protest zoper nagraditev njihovih vodilnih uslužbencev. Protest so utemeljili z obširnimi opisom notranjih slabosti...

Ze med obiskom v našem uredništvu so slutili, da se jim bosta pogum in odkritost maščevala in da se jih bo užaljeno upravno in proizvodno vodstvo poskušalo znebiti. Domneva se po pripovedovanju Milana Klopčiča ni stoddostno uresničila, sam je iz tehnologije napredoval v obratovodjo mehanike, večina pa kljub dobljeni »bitki« ni več v Vegi.

»Obiljubila sem vam pomoč,« sem se jela opravičevati pred Milanom Klopčičem, ko sva se po enem letu spet sešla, »če vas bodo preganjali. Prepričana sem bila, da je vse v redu, ker ni bilo nikogar blizu...«

»Najbrž ne bi mogli pomagati ne vi, ne nihče. Dokazite, če morete, da je bil na primer Miro Marinček, mogoče se ga spomnete, doslej naš najboljši tehnolog orodjarne. Samo takrat je delo teklo, kakor je treba. Veliko jih pa to šele zdaj prizna, ko Marinček že celo leto ne dobi nikjer službe.«

»Strokovnjak ste, član delavskega sveta, ki je reševal predlagane odpovedi, vaša obramba bi zalegla. Ga niste hoteli zagovarjati?«

Predobro poznam maščevalnost in trmoglavno borbo za osebni prestiž, da se ne bi zavedala izrečene naivnosti. Dosegla pa sem, kar sem želela: priznanje, da si maščevalnost tudi v Vegi iznajdljivo išče korektna oblačila in izbrane, prepričljive besede. Tisti, ki so vzeli Mira Marinčka na piko,

so po izobrazbi in delovnem položaju nad Klopčičem in nad večino delavcev v samoupravnem vodstvu in v kolektivu, zatorej lahko suvereno razlagajo, kaj vse bi moral tehnolog početi in česa vsega je tehnolog kriv, četudi ni kriv.

»Rajko Sajovic je šel podobno od nas. Ustrezne šolske izobrazbe nima za delo v računovodstvu, drži, ampak prejšnji računovodja ga je imel rad. Mislim, da se dober delavec čez noč ne spridi. Zaradi nestrokovnosti so odpustili samo Marinčka in Sajovica in Simona. Ne vem, kako se piše, ta je bil strokovno res škodak. Nekaj so jih pa degradirali.«

»Zaradi članka?«

»Se na sodišču bi to težko dokazal, Bokalič so rekli, da slabo vodi strojni oddelek in da ga zato premeščajo na nižje delovno mesto. Po mojem pa je bil namreč prepuščen sam sebi. Oddelek so komaj odprli... Novi stroji, novi izdelki... Kdorkoli bi ga vodil, ne bi proizvodnja normalno potekala. Bokalič je šel iz uža-

ljenosti stran. Menda je zdaj zasebni obrtnik. Za druge večje krivice ne vem. Stran pa je šel še Gogalov Boris. Naveličal se je »dribljanja«, v Tovarni kovinske galanterije pa so mu obljubili višje dohodke. Pri nas so precej nižji kot drugod.«

Desetorica poštenih, resnično ljubljenih in pogumnih je torej osebno utrpela velike žrtve. Niso pa bile zaman. Razmere v tovarni in medsebojni odnos se izboljšali. Delavci so boljše informirani o vsem — vsako prvo soboto v mesecu so skupinski sestanki, kjer se pogovorijo o proizvodnji, poslovanju in razčiščujejo nerodnosti.

»Najbolj me veseli,« je rekel Klopčič, »da so politični delavci, ki so se sprva hudo zagnali proti nam, spregledali. Nisem komunist, slišim pa, da se na sestankih ob marsikaj spotaknejo. Naš protest, kakor je vse spraviš s tira, je povzročil v podjetju reformo v našem. Ob novem letu ni nihče govoril o kakšnih nagradah... Obrazložil je, da ta in ta službi nagrado zato in zato, moraš pa prepričati. O finančnem direktorju so lani čuda lepega napisali, ko so utemeljevali nagrado, pol leta zatem so ga pa zaradi nesposobnosti odstavili. Na delavskem svetu me je glavni direktor po strani pogledal, ko sem to oponesel.«

»In inštitut, ki so ga takrat vsi tako zagovarjali in mu peli hvalnice, je tudi čisto zanič, odkar sta se direktorja sprla. Mi smo povedali, kaj je dobrega in slabega v inštitutu, mislim, da je to bolj pošteno.«

»Smem to napisati? Se ne bojite za kruh?«

»Napišite. Na seji delavskega sveta povem, kar mislim.

Škodovati nočem nikomur, to vsi vedo. Pred volitvami novega delavskega sveta je v okoliščini pisala, naj delavci ne volijo demagogov, ki širijo slab glas o tovarni — na koga je letelo, so vsi v tovarni vedeli — pa sem kljub temu dobil največ glasov. Predsednik volilne komisije mi je omenil, da so delavci želeli vedeti, kdo me ni volil... Kdor se vleče za ljudi, potegnejo ljudje z njim.«

»Na tajnih volitvah in za volitve vedno... Pa javno, naglas? Niste bili sprva precej osamljeni, mislim, na video?«

»Delavska solidarnost se obstaja, se je pa zaradi takšnihle odpuščen, kakor sem jih omenil, prikrila. Mnogi imajo družine, tovarne odpuščajo... Jaž sem pa še sam.«

»In ko se poročite?«

»Upam, da se ne bom spremenil. Volje mi ne manjka, imam sem, delati pa tudi znam. Ko so me v decembru predlagali za vodjo mehanike, je direktor rekel, da me ima rad, ker sem zagnan in vztrajen, da pa ima pomisleke zavorljo... saj veste, česa.«

MARIOLA KOBAL

RAZMIŠLJANJE OB POSVETU PREDSTAVNIKOV SINDIKALNIH PODRUŽNIC KRANJSKIH ŠOLSKIH KOLEKTIVOV

NEZAUPANJE JE SLABO MERILO

Najbrž ni v nobeni dejavnosti tako zakoreninjeno mnenje, da ni mogoče izdelati objektivnih kriterijev za nagrajevanje po delu, kot v šolstvu. S tem ne mislimo trditi, da se prosvetni delavci upirajo nagrajevanju po delu. Ničkoliko pravilnikov so že izdelali in jih tudi v praksi preizkusili, vendar so jih po eni ali dveh ocenjevalnih obdobjih, marsikje skregani, opustili in iskali merila znova.

Minuli teden so predstavniki izvršnih odborov sindikalnih podružnic šolskih kolektivov kranjske občine razpravljali o osnutku pravilnika o osebnih dohodkih, ki so ga izdelali prosvetni delavci sindikata družbenih dejavnosti. Posvet je vnovič potrdil, da so objektivna merila za nagrajevanje prosvetnih delavcev trd oreh, kajti tudi s tem posvetom kranjski prosvetni delavci niso dobili pravilnika, ki bi ga vsaj v večini primerov lahko sprejeli.

Odkar govorijo prosvetni delavci o nagrajevanju po delu,

»Sindikalni nogomet«

Na zadnjem sestanku Centralnega odbora sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije, ki so mu prisostvovali tudi predstavniki uprave nogometnega kluba Radnički iz Beograda, člana prve zvezne nogometne lige, so člani sklenili, da bi naj Centralni odbor prevzel skrb o nadaljnjem obstoju tega kluba. Klub je bil ustanovljen 1920. leta na pobudo sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije, so utemeljevali nekateri ta predlog.

Kot prvo pomoč je Centralni odbor gradbenih delavcev Jugoslavije namenil nogometnemu klubu Radnički 30 milijonov starih dinarjev za gradnjo igrišča v Novem Beogradu. Toda največje težavo predstavljajo dolгови Radničkemu, ki znašajo nič manj kot 42 milijonov starih dinarjev. Kako naj bi likvidirali ta dolg, bo Centralni odbor sindikata gradbenih delavcev seznanil vse sindikalne organizacije gradbenicev in verujem, da bodo le-te na to tudi pristale.

Res da zdaj v najrazličnejših organizacijah, predvsem pa v pristojnih nogometnih forumih razpravljajo o statusu naših vrhunskih nogometnih klubov, toda vprašanje je, ali je prav sindikat tisti, ki naj podpira in vzdržuje »profesionalni« nogometni klub, ko se hkrati prav ta sindikat zavzema za rekreacijo in organizacijo delavskošportnih iger, katere pa med gradbenimi delavci niso najbolj razširjene, ker pač zanje največkrat ni sredstev.

M. Ž.

postavljajo tele elemente, ki naj oblikujejo njihov dohodek: delovno mesto, izobrazba, izkušnost, kvaliteta in obseg dela. Vendar se niti o enem elementu niso dokončno sporazumeli, da bi bil vsaj za večino delovnih kolektivov sprejemljiv. Od kolektiva do kolektiva si namreč drugače razlagajo, kako ovrednotiti na primer delovno mesto, izkušnost ali kvaliteto dela učitelja. Največ hude krvi pa povzroča, kako ugotavljati delovne uspehe učitelja.

Najbrž pri sedanjem načinu ugotavljanja vzgojnih, zlasti pa učnih uspehov, to res ni preprosto. Načelno smo sicer ovrednotili učiteljevo dejavnost, ko pravimo, »da je pedagog osebnost, ki s svojim osebnim odnosom do družbe in dela izobražuje, ustvarja, gradi in vzgaja.« In vse to smo skušali spraviti v

merila, na osnovi katerih bi učitelji komisijsko ugotavljali delovne uspehe — kolegov, učiteljev. V večini primerov so se pedagoški vodje na šoli, ravnatelji ognili temu poslu. Vprašanje je, če lahko takšna komisija na osnovi nekaterih dokumentov, ki sodijo bodisi v šolsko dokumentacijo (npr. podrobni učni načrt, tedenske in dnevne priprave na pouk itd.), ki jih vodi učitelj, bodisi v učenčevo dejavnost (šolski in domači zvezki in izdelki) in mnogih drugih dokazov o učiteljevi učno-vzgojni dejavnosti, najbolj objektivno oceni rezultate učiteljevega dela. Še posebno ne, če smo neposredno ali po poročilu ravnatelja ali pedagoškega svetovalca morda samo dvakrat spremljali njegovo dejavnost pri pouku. In prav v takšen način ocenjevanja učitelji ne verujejo. Bodi primerjava še tako neprimerna, toda kako bi pošteno ovrednotili delo delavca v proizvodnji, če ne bi natančno ugotavljali kvalitete in kvantitete njegovih proizvodov? — Tako bi najbrž morali vedeti tudi za končen rezultat učiteljevega dela, to je znanje učencev, če bi hoteli najbolj pošteno ovrednotiti njegovo delo. Dokler učenčevo znanje učitelj sam ocenjuje (mnogokje v svetu pozna-

jo namreč tudi druge načine preverjanja znanja učencev), to ne more biti zanesljivo merilo za nagrajevanje.

Verjetno tega v doglednem času ne bomo spremenili. Hkrati s tem pa ni rečeno, da bi odložili tudi nagrajevanje po delu in s tem ugotavljali kvalitete učiteljevega dela. Vsa merila, ki smo jih skopo že omenili, so tudi pomembni činitelj, na osnovi katerega ugotavljamo vrednost učiteljevega dela. Večina šolskih kolektivov ga je vendar osvojila. Tako nastaja samo vprašanje »razsodnika« — kdo bo ovrednotil učiteljevo delo? V mnogih šolskih kolektivih so se odločili za pedagoškega vodjo — ravnatelja. Poleg tega, da spremlja neposredno delo učitelja v razredu mora pri oceni upoštevati tudi zakon o osnovni šoli, statut šole, pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, delovni program zavoda. Za vsem tem pa stoji še delovna skupnost kot najvišji organ upravljanja. Vključ temu se mnogokje le poraja vprašanje subjektivnega ocenjevanja. Zastavljajo si ga povsod tam, kjer je samoupravljanje na šoli v zatišju ravnateljeve močne roke.

IVANKA VRHOVČAK

RAZGOVOR O VSEBINI, OBLIKAH IN METODAH DELA SINDIKATOV

Posplošenost spodkopuje akcijo

Komisija za organizacijsko kadrovska vprašanja in izobraževanje sindikalnih delavcev je minuli teden na svoji prvi seji razpravljala o vsebini, oblikah in metodah dela sindikatov v času reforme. Razen tega je obravnavala tudi osnutek poslovnika o delu republiškega sveta sindikatov (namerava ga posredovati tudi občinskim sindikalnim svetom, da bi lahko o njem razpravljali in ga izpopolnili) ter sprejela kratkoročni program svojega dela.

Člani komisije so v razpravi poudarili, da sindikalne organizacije predvsem zato ne uspejo v celoti uveljaviti svojih gledišč, ker njihovo delo ni usklajeno in ker obravnavajo probleme vse preveč posplošno. Tako je gradivo, ki ga obravnavajo na plenarnih in predsedstvih občinskih sindikalnih svetov, pogosto kopija gradiva in referatov republiškega sveta ZSS, pa tudi obravnavna problemov, ki jih gradivo posreduje, daje vtis nekonkretiziranosti. Nič čudnega torej, če so tudi sklepi in stališča vodstev sindikata v občini posplošeni, oziroma »usklajeni« s stališči drugih družbeno-političnih organizacij v občini.

V razpravi so člani komisije tudi povedali, da sindikalna vodstva ne obveščajo članstva pravočasno in učinkovito o svoji aktivnosti, za svoje delo ne odgovarjajo neposredno članstvu, volilnemu telesu ali javnosti. Ko so iskali odgovor na vprašanje, zakaj jim ne uspe uveljaviti v praksi sicer dobro premiš-

ljenih sklepov vodstev sindikalnih organizacij, so omenili kot glavnega »krivca« za ta pojav: pismeno in deklarativno posredovanje sklepov — »papirnato vojsko« med vodstvi sindikalnih organizacij in sindikalnim članstvom, ki je delo sindikatov v mnogih primerih komplicirala in zbirokratizirala. Neživljenjskost v reševanju vseh vprašanj, katerih rešitev terjajo člani sindikata, spremlja tudi prevelika načelnost pri reševanju teh vprašanj, pomanjkanje originalnih stališč ter posplošenost priporočil sindikalnih vodstev, ki naj jih člani sindikata praktično uresničujejo. Veliko sindikalnih delavcev »predstavlja« sindikat v organih samoupravljanja, namesto da bi se za svoja stališča bojevali z uveljavitvijo lastnega mnenja, ki pa bi moralo biti odraz razprav na predsedstvu ali plenumu občinskega sindikalnega sveta, v delovnih organizacijah pa razprav vseh članov sindikalne podružnice. Posledice takšnega »zastopanja« sindikatov so zelo škod-

ljive za razvoj samoupravnih odnosov v delovnih skupnostih: namesto da bi se vodstva sindikalne organizacije bojevala zoper ukrepe in sklepe, ki ne koristijo članstvu sindikata, lahko s svojo navzočnostjo na sejah ter z neprincipialnim molkom škodijo ne samo interesom članstva, ampak celo splošno družbenim interesom.

Po programu, ki ga je sprejela komisija za organizacijsko kadrovska vprašanja in izobraževanje sindikalnih kadrov, bo ena glavnih nalog komisije koordinirati dejavnost organov republiškega sveta sindikatov in občinskih sindikalnih svetov z dogovori, kako ter s kakšnimi oblikami in metodami dela zagotoviti uveljavitev stališč in sklepov sindikatov. Komisija bo posebej proučila tudi uporabo javnih sredstev za informiranje, izmenjavo in uveljavitev stališč sindikalnih delavcev in sindikalnih organizacij, kakor tudi vpliv teh sredstev političnega dela na učinkovitost dela sindikatov. Tako bo komisija v okviru te naloge že na svoji prihodnji seji obravnavala vprašanja uredniške politike, razširjenosti in financiranja časopisa »Delavska enotnost«, kar naj bi omogočilo ugotoviti, kako glasilo sindikatov razširiti med člane sindikata, da se bo vpliv sindikatov na javno življenje izrazil bolj poglobljeno tudi v glasilu sindikatov.

V. B.

Pravna posvetovalnica DE

45. VPRAŠANJE

V minulem šolskem letu sem končala srednjo ekonomsko šolo. Neposredno po tem sem se prijavila pristojnemu zavodu za zaposlovanje delavcev, vendar doslej še nisem dobila zaposlitve, ne prejemam pa tudi nadomestila za čas začasne nezaposlenosti. Ali imam pravico do takega nadomestila?

A. L. — LJUBLJANA

Po določilih temeljnega zakona o organizaciji in financiranju zaposlovanja (Uradni list SFRJ, št. 15/65) lahko delavec uveljavlja po prenehanju dela v delovni ali drugi organizaciji pravico do denarnega nadomestila med časno brezposelnostjo le tedaj, ako je pred tem delal najmanj eno leto brez presledka ali 18 mesecev brez presledka v zadnjih dveh letih. Do začasne brezposelnosti v vašem primeru je prišlo neposredno po končani šoli. Do dneva priglasitve zavodu za zaposlovanje delavcev še niste bili v delovnem razmerju in vam pravica do denarnega nadomestila med časno brezposelnostjo zaradi tega še ni mogla nastati.

M. KNAFELJC

46. VPRAŠANJE:

Zaposlen sem v podjetju. Vsi delavci prejemajo med letom samo akontacijo na osebni dohodek, pri čemer se upošteva samo individualni učinek. Osebni dohodek nam obračuna podjetje šele konec leta ob zaključnem računu in nam takrat izplača razliko med akontacijami in ugotovljenim deležem osebnega dohodka.

Pri tem načinu delitve osebnega dohodka so zlasti prikrajšane žene na porodniškem dopustu in delavci na bolniškem dopustu, ker jim zavod za socialno zavarovanje ne vračuna v osnovno za izračun nadomestila osebnega dohodka znesek osebnega dohodka, izplačan ob zaključnem računu, čeprav so bili tudi od tega zneska plačani vsi prispevki za socialno zavarovanje.

Ali je tak način nadomestil v skladu s predpisi zakona o zdravstvenem zavarovanju?

HORVAT JOŽE — CELJE

Po temeljnem zakonu o zdravstvenem zavarovanju se določi osnova za izračun nadomestila osebnega dohodka tako, da se vzame povprečni znesek prejemkov, ki so bili zavarovancu izplačani kot osebni dohodek po obračunu za določeno obdobje pred nastopom zavarovalnega primera. Iz čisto praktičnih razlogov zakon ni mogel izhajati iz stališča, da imajo osebni dohodki in drugi prejemki med letom značaj akontacije, marveč je izhajal iz stališča, da so dohodki, ki jih prejme delavec v določenem času oziroma obdobju pred dnevom, ki je nastal primer, ki daje pravico do nadomestila, definitivni in da se tako ugotovljena osnova za odmero nadomestil pozneje ne more spremenjati. Če bi zakon dopuščal, da se zaradi kasnejših izplačil ob zaključnih računih znova odmerja že izplačano nadomestilo osebnega dohodka, bi se s tem otežkočalo poslovanje in bi se povzročalo mnogo nepotrebnega dela zavodom za socialno zavarovanje. Zakon upošteva pri odmeri nadomestil osebnega dohodka tudi delež čistega dohodka, ki ga je prejel delavec v določenem obračunskem obdobju. Da bi ne bil zavarovanec prikrajšan, pa je zakon predvidel vse možne variante. Osnova za nadomestilo osebnega dohodka se ugotovi na podlagi povprečja osebnega dohodka, izplačanega za zadnje tri mesece pred nastopom zavarovalnega primera, če podjetje obračunava čisti dohodek in izplačuje osebni dohodek mesečno.

Če podjetje obračunava čisti dohodek in izplačuje osebni dohodek po trimesečnem obračunu, se ugotovi osnova za nadomestilo na podlagi povprečja osebnega dohodka, izplačanega za prejšnje obračunsko trimesečje pred nastopom zavarovalnega primera. Če je nastopil zavarovalni primer v razdobju od zaključnega računa za minulo leto do prvega trimesečnega obračuna za tekoče leto, se ugotovi osnova na podlagi trimesečnega zneska osebnega dohodka po zaključnem računu.

Če podjetje obračunava čisti dohodek in izplačuje osebni dohodek po šestmesečnem in devetmesečnem periodičnem obračunu, se ugotovi osnova na podlagi povprečnega osebnega dohod-

... v jugoslovanskih sindikatih

Kadrovska (ne) politika

Centralni svet

Na zadnji seji predsedstva Centralnega sveta ZSJ je bila na dnevnem redu tudi problematika izobraževanja. Podatki, ki so jih ob tej priložnosti posredovali sindikati, izpričujejo v vsej svoji kompleksnosti »jugoslovanski kadrovski problem«. Naj omenimo samo nekatere najbolj zgovorne: vsak peti Jugoslovane je nepismen, brati pa ne zna kakih 200.000 zaposlenih delavcev. Skoraj štiri petine Jugoslovancev in prav toliko zaposlenih ni dokončalo osemletke. Od vseh zaposlenih v gospodarstvu je 35% ali 1.400.000 delavcev brez sleherne kvalifikacije, pri tem pa je 84% tistih, ki jih prištevamo med kvalificirane in visoko kvalificirane, dobilo priznanje za to svojo strokovnost le na osnovi delovnega staža.

Res, od leta 1947 pa do leta 1963 se je zmanjšal odstotek nekvalificiranih delavcev z 41,9% na 35%. Toda... v Sovjetski zvezi je zaposlenih v gospodarstvu komaj 1,9% nekvalificiranih delavcev, medtem ko v gospodarstvu Zahoda ta odstotek nekvalificiranih — seveda v razvitejših državah — ne presega 10%. K vsemu še tole: letno ni zajetih v osnovno šolo v Jugoslaviji kakih 50.000 otrok, kar pomeni stalen izvor nepismenosti pri nas. Iz podatkov srednjeročnega plana razvoja SFRJ lahko povzamemo, da do leta 1970 ne bo dokončalo osnovne šole 929.000 otrok in če upoštevamo še planirane možnosti za vpis na srednje šole, bo ostalo izven rednega šolskega sistema izobraževanja kakih 3.800.000 mladincev in mladink.

Makedonija

Učinkovita pravna zaščita

Služba pravne pomoči pri občinskem sindikalnem svetu v Bitoli je v zaščito članov sindikata sprožila v minulem letu 100 tožb zoper delovne organizacije. V največ primerih — točneje povedano v 32 primerih — je pravna služba posredovala zaradi nezakonitih odpustov delavcev. Toda kršene so bile tudi druge pravice delavcev, v 29 primerih so sprožili tožbo zaradi nepravilnega zmanjšanja osebnih dohodkov, v petih primerih zaradi nezakonitega premeščanja na nižja delovna mesta itd. Hkrati pa je služba pravne pomoči pri občinskem sindikalnem svetu v Bitoli opozorila delavske svete, da se vse premalo zavzemajo za izpolnjevanje pravic delavcev in da jim pri tem ne nudijo potrebne pomoči. Zato tudi ni naključje, da v nekaterih podjetjih zaposleni nimajo mnogo zaupanja v svoje samoupravne organe.

Statuti v kopijah

Srbija

Ko je minuli teden Republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Srbije organiziral posvet o oblikovanju interne zakonodaje, so člani ugotavljali, da le še kaka petina delovnih kolektivov ni izoblikovala svojih statotov. Toda veliko bolj porazni so podatki o pravilnikih in drugih aktih, ki bi jih morali prav tako izoblikovati ti delovni kolektivi. Tako na primer sindikati sklepajo na osnovi nekaterih analiz, da je komaj tretjina delovnih kolektivov družbenih dejavnosti že izoblikovala svoje pravilnike o delovnih odnosih. In tako naprej do nove pripombe sindikatov: statuti in drugi samoupravni akti vse premalo odražajo specifičnosti posameznih ustanov in vse preveč spominjajo na »originalne, ki prihajajo iz Beograda, Zagreba in drugih centrov«. In marsikdaj te kopije niti niso uporabne, čeprav so nekateri kolektivi zanje odšteli precejšnje vsote. Tako so na posvetu omenili tudi »izkušnje« enega izmed kolektivov v Vojvodini, ki je plačal milijon in šeststo tisoč starih dinarjev, da so jim »strokovnjaki« izdelali statut in nekatere druge akte, ki pa jih bodo zdaj morali poslati v arhiv, ker za njihove razmere sploh niso uporabni.

Bosna in Hercegovina

Nov pravilnik o dopustih

Na pobudo sindikata v zeniški železarni so samoupravni organi bistveno spremenili kriterije o dolžini letnih dopustov. Po novem pravilniku bo znašal najkrajši dopust 14 dni, najdaljši pa 30 dni. V odvisnosti od delovnih pogojev lahko člani kolektiva dobijo od 6 do 13 dni dopusta, z ozirom na delovni staž pa najmanj 6 in največ 15 delovnih dni dopusta. Razen tega pa prinaša pravilnik še nekatere druge novosti: tako se na primer lahko dopust počeva za dva delovna dneva za uspešno izpolnjevanje planskih nalog, vojnim in delovnim invalidom daje ta pravilnik k vsem tem še en dan dopusta, medtem ko se po določilih tega pravilnika lahko dodeli delavcem, mlajšim od osemnajst let, tudi do 7 dni dopusta nad dnevi, ki jim gredo po prejšnjih določilih.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno posvetovalnico DE

KALNA VODA V VODOVODU

Pretekli ponedeljek, 14. marca, so na seji delavskega sveta Komunalnega podjetja Vodovod v Kranju povedali novinarjem o sumničnej občinski skupščini, da Komunalno podjetje Vodovod ne gospodari skrbno z vodarino, ki jo pobere od kranjskih gospodarskih organizacij in občanov.

Sumničenja občinske skupščine o dokaj slabem gospodarjenju in nenamenskem trošenju vodarine so nastala na osnovi poročila službe družbenega knjigovodstva, ki ga je izdelala že več kot pred mesecem in ga posredovala tudi Vodovodu. Občinska skupščina pa je v torek, 15. marca, poslala v Vodovod še komisijo za družbeni nadzor, ki naj bi ugotovila, kaj so storili, da bi odpravili slabosti, ki jih je ugotovila služba družbenega knjigovodstva. Komisija za družbeni nadzor je o teh ugotovitvah poročala tudi na seji občinske skupščine, 17. marca, kamor sta bila povabljena predsednik delavskega sveta in direktor Vodovoda.

OKORIŠČANJE Z VODARINO

Komunalno podjetje Vodovod Kranj je leta 1963 pobralo vodarino v znesku nad 69 milijonov starih dinarjev, predlanskim nad 247 milijonov starih dinarjev in lani nad 192 milijonov starih dinarjev. V teh treh letih pa je podjetje pobralo tudi enkratne pristojbine za nove vodovodne priključke, ki so znašale nad 20 milijonov starih dinarjev samo za kranjsko občino. Mimogrede povedano podjetje Vodovod upravlja tudi v vodovodu v škofjeloški občini in delno tudi v občini Šiška na področju Medvod.

Po posebnem odloku kranjske občinske skupščine vodarina in pristojbine niso dohodek podjetja, marveč namenska sredstva za razširitev in vzdrževanje vodovodnega omrežja. Komunalno podjetje Vodovod pa se tega dogovora z občinsko skupščino ni držalo, marveč je od pobrane vodarine okroglo 88 milijonov starih dinarjev potrošilo v povsem druge namene. V treh letih so iz teh sredstev vložili na sklad skupne porabe kar 56 milijonov starih dinarjev, od tega samo predlanskim 40 milijonov starih dinarjev. Iz poslovnega sklada podjetja pa so si lani, v obdobju znanih restriktivskih

ukrepov na področju investicij, zgradili upravno zgradbo v vrednosti nad 25 milijonov in le 7 milijonov starih dinarjev so namenili za osnovno dejavnost — vzdrževanje vodovodnega omrežja. Po ugotovitvah komisije za družbeni nadzor in službe družbenega knjigovodstva je Komunalno podjetje Vodovod vložilo lani tudi nad 35 milijonov starih dinarjev v nakup in popravilo dveh počitniških domov, gradnjo weekend hiše ob rezervoarjih in za gradnjo menze v Duplji. Vsi ti objekti pa menda niti polovico niso izkorišteni.

Samoupravni organi v Vodovodu so bili o nenamenskem trošenju sredstev, pobranih od vodarine, pravočasno obveščeni s strani službe družbenega knjigovodstva in drugih pristojnih občinskih služb. Vendar skoraj nikoli niso o tem razpravljali. Če pa so že razpravljali, niso obveščali občinske skupščine, ki iz Vodovoda že dve leti ni dobila nobenega zapisnika sej delavskega sveta.

JE OBČINA PRI VSEM »NEDOLŽNA«?

In zdaj se sprašujemo: Je kranjska občinska skupščina res pri vsem tem »nedolžna«?

Prepričani smo, da nejevoljo skupščine nad nepravilno porabljenimi sredstvi kranjskega Vodovoda ne gre pripisati samo slabemu gospodarjenju v Vodovodu, marveč delno tudi sami skupščini. Res je namreč, da skupščina, oziroma njene službe, niso niti najmanj zadovoljivo kontrolirale gospodarjenja v Vodovodu, kaj še, da bi sproti nadzirale, kako podjetje, ki ima kot komunalna organizacija poseben status v družbi, troši namenska sredstva.

»KALNA« VODA ZA OBČANE

V Vodovodu hočejo zdaj vso krivdo za nepravilno gospodarjenje prevesti na občino.

Kolektiv, zlasti pa direktor podjetja trdi, da je denar zdaj podjetju »dolžna« občina, oziroma družba. Gre za nove investicije, ki jih je Vodovod opravil lani v vrednosti nad 132 milijonov starih dinarjev pri razširitvi vodovodnega omrežja v kranjski občini. Za te investicije je Vodovod porabil denar, pridobljen z dodatnimi dejavnostmi ter z gradnjo vodovodov v škofjeloški in šiški občini, namesto da bi za to porabil denar, ki ga je zbral z vodarino.

In ko je služba družbenega knjigovodstva skupaj s komisijo za družbeni nadzor odkrila vse te nepravilnosti in jih pred več kot mesecem posredovala podjetju, je delavski svet Vodovoda »pooblastil« kar direktorja, da z občino sam uredi vsa nesoglasja.

Namesto, da bi direktor pripravil ustrezen program, kako bi Vodovod vrnil nenamensko porabljena sredstva od vodarine, je zahteval od občine, naj ona poravnata nastale stroške pri lanskem gradnji in vzdrževanju vodovodov.

Odbornikom se je na minuli seji v zvezi s tem vsililo nekaj vprašanj:

— Je morda direktor o nenamenskem trošenju sredstev napačno informiral delavski svet? Ali pa se delavski svet ni zavedal pomembnosti in težine problematike podjetja, ki mu jo je služba družbenega knjigovodstva prikazala v poročilu? Slednjič, zakaj delavski svet podjetja ni razpravljal tudi o pri-

poročilih občinske skupščine delavcem lani, ki naj bi bila osnova za nadaljnje urejanje odnosov med podjetjem in občino?

Popolnega odgovora odborniki niso dobili. Pa vendar, ko so iskali vzroke, zakaj se vse to v kranjskem Vodovodu dogaja, so spoznali, da je za take razmere največji »krivec« direktor podjetja. Spoznali so, da direktor sploh ni predložil v razpravo delavskemu svetu nekaterih pomembnih aktov občinske skupščine. Dokaz za to je tudi izjava predsednika delavskega sveta Vodovoda minuli torek na seji komisije za družbeni nadzor, ko je priznal, da delavski svet o raznih skupščinskih aktih in drugih dokumentih ni bil seznanjen.

S takšnim gospodarjenjem in odnosi Vodovoda do skupščine, oziroma do družbe pa niso bili nezadovoljni le odborniki skupščine. Tudi kranjski delovni kolektivi in občani so na zborih volivcev izrekli na račun Vodovoda precej graje. Zato je komisija za družbeni nadzor predlagala skupščini, naj bi direktorja Vodovoda zaradi neodgovornosti do družbe, razrešila. Skupščina je nato sklenila, da bo direktorja Vodovoda razrešila takoj, ko bo o tem dobila tudi mnenje delavskega sveta.

MILAN ŽIVKOVIČ

Ali veste...

...da mora kombinat Novoles za prevoz gugalnika, ki ga izvozi v Ameriko, plačati železnici od Novega mesta do Jesenice kar 10 novih dinarjev — prodajna cena pa je od 70 do 80 novih dinarjev. Sprašujejo se, le koliko bi neki moral — če bi veljala naša železniška tarifa vso pot — plačati za tak gugalnik ameriški potrošnik.

...da se v Radljah ob Dravi upokoji komaj vsak tretji gozdni delavec z doseženo starostno mejo in predpisano delovno dobo, in še to pod pogoji, ki jih določa stari zakon. Ugotovljajo, da odstotek rednih upokojitev še pada, naraščajo pa invalidske upokojitve;

...da so po razdelitvi zveze tekstilne industrije dobile predilnice 51 % deviznega predujma za nakup volne, pa vendar zahteva npr. predilnica v Pirotu od tkalnice Bača plačilo za prejo vnaprej in to v devizah. Nekateri zato širijo govorice, da potemtakem lahko predilnice delajo samo za Generaleksport iz Beograda, ki je prodal v Sovjetsko zvezo 2 tisoč ton česane volne, ob tem ko si marsikatera tkalnica ne more organizirati redne proizvodnje zaradi stalnega pomanjkanja preje.

SE ZE PRIPRAVLJAMO NA TURISTICNO SEZONO? FOTO SLUŽBA DE

POSLANO NA PP 313/VI LJUBLJANA — POSLANO NA PP 313/IV LJUBLJANA — POSLANO POSLANO NA PP 313/VI LJUBLJANA — POSLANO NA

ŠE ENKRAT O BREZDUŠNOSTI

V 6. številki vašega lista je bil 17. 2. t. l. objavljen članek o odnosu do starejšega delavca v kolektivu uprave Skupnosti ZP Ljubljana po naslovu »Brezdušnost«. Članek obravnava zaposlitev delavca ob notranjih organizacijskih spremembah v Skupnosti ZP, do njegove upokojitve čez osem mesecev.

Gre za tovariša, ki je že več let delal v tem kolektivu in istočasno na republiškem odboru sindikata delavcev prometa in zvez. Medtem ko je bil za svoje delo v kolektivu nagrajen za poln delovni čas, je delal v rednem delovnem času tudi na omenjenem sindikalnem forumu najmanj dva pa tudi več delovnih dni v tednu. Tudi vse druge odsotnosti za potrebe sindikalnega foruma mu je kolektiv priznal kot redno delo in tudi plačal za ta čas osebni dohodek, ne da bi Skupnost ZP zahtevala od sindikata kakršno koli povračilo.

Iz navedenih razlogov in zato, da bi bil omenjeni tovariš za svoje aktivno politično delo primerneje nagrajen, je Skupnost ZP že pred dveh letoma predlagala ureditev njegovega statusa in s tem seveda tudi dohodkov, ki so mu pripadali. Se le po daljših razgovorih se je Skupnost ZP uspelo dogovoriti s sindikalnim forumom, da se za njegovo delo v sindikatu sklene pogodba o njegovem dopolnilnem delovnem razmerju. Tako je bil začasno urejen status omenjenega tovariša.

Ob prehodu Skupnosti ZP na Združeno železniško transportno podjetje (združeno podjetje) konec lanskega leta, je v kolektivu nastalo več sprememb. Posebna skrb delovne organizacije je bila, da vsi delavci dobijo ponovno primerno zaposlitev. Enako se je reševalo tudi vprašanje omenjenega tovariša. Posebna komisija za delovna razmerja, ki je urejala te zadeve, je v tem primeru imela pred očmi dve rešitvi. Ker je bil referat omenjenega tovariša v upravi ukinjen in prenesen v Transportno podjetje Ljubljana, mu je bilo predlagano, da sprejme premostitev in še naprej vodi to delo. Ker bi bili na novem delovnem mestu osebni dohodki nižji, mu je bila uprava podjetja pripravljena zagotoviti razliko, da bi mu ostal osebni dohodek nespremenjen.

Taka rešitev pa mu seveda ne bi dopuščala, da bi se v enakih meri kot doslej angažiral v sindikalnem delu. Zaradi tega je uprava podjetja predlagala sindikatu, da se uredi vprašanje njegove nadaljnje zaposlitve tako, da se zaposli poln delovni čas na sindikatu. Na sindikatu pa so smatrali, da je zagotovitev njegove nadaljnje zaposlitve v upravi Združenega podjetja naloga te delovne organizacije in da sindikati do njega nimajo takih obveznosti. Uprava podjetja mu je torej zagotovila njegovo nadaljnjo zaposlitev, vendar je smatrala, da je umestno glede na njegovo dosedanje politično delo in pri-

hodnje naloge na tem področju, da se redno zaposli v sindikatu.

Glede na dane možnosti je omenjeni tovariš odklonil zaposlitev v Transportnem podjetju Ljubljana ter se odločil za zaposlitev na sindikatu in z vlogo zaposil za razrešitev z 31. januarjem 1966. Ker je bilo do njegove upokojitve še osem mesecev, mu ob njegovem odhodu delovna organizacija ni mogla dati denarnega priznanja, ki pripada delavcem ob upokojitvi, zato pa mu je prav iz teh razlogov upravni odbor dodelil zaslužen nagrado v isti višini za njegovo dolgoletno delo v delovni organizaciji.

Tako je potekla ureditev tega vprašanja. Zato je nerazumljivo, da ni pisec povedal vsega tega, oziroma se ni dovolj zanimal tam, kjer se je to vprašanje reševalo in javnost pravilno informiral, kar bi bila njegova dolžnost.

TONE FERENC

Odgovor na »Še enkrat o brezdušnosti«

Da, popolnoma se strinjam z vami, tovariš T. F. Moja dolžnost je pravilno informirati javnost. Nisem pa dolžna preverjati verodostojnosti službenih listin. Kam bi na primer prišla, če bi morala preverjati resničnost uradno objavljenih reorganizacij naših železnic!

Članek Brezdušnost sem napisala po pripovedi prizadetega tovariša in po listini z nepotvrjenim žigom Združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana in z lastnoročnim podpisom predsednika komisije za delovna razmerja. V tej listini z dne 28. I. 1966 piše:

»Posebna komisija za delovna razmerja pri upravi Združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana Vaše priglasitve za sprejem na razglašeno delovno mesto v upravi Združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana ni mogla upoštevati.

V smislu 1. in v zvezi z 2. točko sklepa upravnega odbora Združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana št. UO-8/65 z dne 28. 12. pa se Vam rok za razrešitev službenih dolžnosti podaljša za 1 mesec, t. j. do 31. I. 1966.

Do razrešitve službenih dolžnosti Vam pripada osebni dohodek v višini, ki ste ga prejeli na dosedanjem delovnem mestu.

Če je ta listina, izdana tri dni pred potekom odpovednega roka (le preverite, kar trdim) in tri dni pred odhodom prizadetega iz podjetja zgolj formalnost, ste mi dali snov za novo razmišljanje o Vašem podjetju. Naslov bi bil kakopak malo drugačen. To predrznost si smem dovoliti. Mislim, da je dovoljeno, celo zelo koristno bi bilo, če bi

vsi več razmišljali, preden ukrepamo ali karkoli popravljamo.

O odnosih med Vašim podjetjem in sindikati nisem imela

namena pisati in nisem pisala, zato tudi k vašim pojasniliom osebno ne morem nič reči.

MARIOBA KOBAL

Še enkrat - drugi odgovor

V odgovoru na članek Brezdušnost je odnos Republiškega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije do prizadetega prikazan v takšni luči, da čutim moralno dolžnost javno ovreči trditve T. F.

Prizadeči je tajnik Republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije od 1961. leta. Ob izvolitvi je naš odbor predlagal Skupnosti železniških podjetij Slovenije, kjer je bil tajnik takrat redno zaposlen, naj mu dovoli po 6 ur tedensko med rednim delovnim časom delati na sindikatu. Ker je bilo težišče našega sindikalnega dela na železniški problematiki in ker večino članstva v našem sindikatu sestavljajo železničarji, je Skupnost železniških podjetij predlog razumevala in dobrohotno sprejela, ne da bi postavljala kakršnekoli pogoje. V teh 6 urah seveda tajnik ni mogel vsega dela, ki je večinoma vezano na prosti čas, zato ga je RO do lanskega avgusta honoriral.

Skupnost železniških podjetij vse do lanskega poletja ni postavila nobenih pogojev, ne zahtev po spremembi dogovora iz leta 1961. Nasprotno pa je naš republiški sindikalni odbor lani svetoval Skupnosti, naj prizadetemu uredi osebne dohodke za delo na rednem delovnem mestu. Po dobljenem odgovoru, da železniški kolektiv tega ne more sam urediti, smo se lani v juliju — torej ne pred dvema letoma, kakor piše T. F. — skupno dogovorili, da železnica pre-

vzame vse obveznosti do prizadetega za 40 ur tedensko, torej za čas, ko dela v svojem kolektivu, republiški odbor našega sindikata pa za 8 ur tedensko oziroma za njegovo sindikalno delo med rednim delovnim časom. Sporazum je bil uveljavljen 1. avgusta 1965. Temeljni zakon o delovnih razmerjih dovoljuje takšno rešitev.

Ob ukinitvi Skupnosti železniških podjetij Slovenije in formiranju Združenega železniškega transportnega podjetja z dne 1. I. 1966 so tajniku našega RO svetovali, naj se javi na razpisano delovno mesto »strokovni delavec za zdravstveno preventivo, HTV in družbeni standard v splošnem sektorju ZZTP Ljubljana«. Na svojo prošnjo pa je dobil 27. I. 1966 negativen odgovor od posebne komisije za delovna razmerja ZZTP, ki je dolgotrajnemu službovanju na železnici, kjer je bil večkrat nagrajen in pohvaljen.

Naš republiški odbor je zavoljo njegove dolgoletne in zaslužne politične aktivnosti, za katero je pravkar dobil »Red dela z zlatim vencem«, ni mogel dovoliti, da bi dalj časa živel v negotovosti, kako bo z njegovo zaposlitvijo, zato ga je redno zaposlil kot plačanega sindikalnega funkcionarja ter se mu s tem pred upokojitvijo vsaj deloma oddolžil za dosedanje požrtvovalnost.

Za RO Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije HUMBERT GACNIK

SAMOUPRAVNE NORME O SAMOVOLJNEM PRENEHANJU DELA

V interesu delovnih skupnosti je, da je postopek hitre in enostaven

(Nadaljevanje s 1. strani)

NE ZAPOSTAVLJAJMO ZDRAVE LOGIKE

Osnutki pravilnikov o delovnih razmerjih obravnavajo samovoljno prenehanje dela na tri načine:

● Nekateri pravilniki vsebujejo samo kratke določbe o tem, da je takšno prenehanje kršitev delovnih dolžnosti in da se obravnava kot druge hujše kršitve. Podrobnejšim določbam so se izognili.

● V nekaterih pravilnikih je zapisano, da ugotavlja samovoljno prenehanje dela direk-

tor z odločbo, da je ta odločba dokončna ali da jo mora potrditi še upravni odbor in da se kot samovoljno prenehanje smatra neopravičen izostanek 7 dni (nekateri določajo 5, nekateri več, do 10 dni).

● Nekateri pravilniki pa določajo, da ugotavlja samovoljno prenehanje dela komisija, ki obravnava kršitve delovnih dolžnosti. Ta komisija izda ugotovitelni sklep, ki ga da v potrditev delavskemu svetu. Ker gre samo za ugotavljanje dejstva, ne pa za izrekanje ukrepa, delavski svet ne glasuje o izključitvi, temveč sklep samo po-

trdi ali razveljavi, če smatra, da je bil postopek ugotavljanja pomanjkljiv in če zaradi tega ni prepričljivo, da je delavec res samovoljno prenehal delati.

Če je zakon s skopo formulacijo, da je samovoljno prenehanje dela kršitev delovnih dolžnosti povzročil nejasnosti, to pač ne dovoljuje tolmačenj, ki se upirajo zdravi pameti. Proti najbolj preprosti logiki, je, da delavski svet sklepa o izključitvi delavca, ki je morda že nekaj mesecev na delu v drugi delovni organizaciji ali celo v tujini. Se bolj je nesmiselno, če se predpostavlja, da

takemu delavcu traja delovno razmerje vse dokler delavski svet ne izglasuje izključitve. Če je namen novega zakona, da vzpodbudi in usmerja delovne skupnosti k iskanju smiselnih dogovorov in rešitev o medsebojnih pravicah in dolžnostih, to pa izhaja iz celotnega zakona, potem s tem gotovo ne morejo biti v skladu take rešitve, kot so se jih ponekod, oklepajoč se nekaj besed zakona v praksi posluževali.

ODLOČAJO NAJ KOLEKTIVNI ORGANI, NE POSAMEZNIKI

Zato so v pravilnikih o delovnih razmerjih edino smiselne, uporabne in učinkovite ter v skladu z zakonom določbe, ki zahtevajo, da se samovoljno prenehanje ugotavlja v komisiji, ki je za to pooblaščen, in sicer brez obravnave, kot drugi pri meri kršitve delovnih dolžnosti. Seveda se mora komisija, preden sprejme sklep, s katerim ugotovi samovoljno prenehanje

OBVEZNO - MAČEK ZA SPOMIN

Tisti drugi maček, ki vam po streznjenju povzroča glavobol in včasih še slabo vest, ni obvezen.

Obvezno pa odnesete s seboj majčkenega črnega muca na škatlici papirnatih vžigalic, na kateri z velikimi črkami piše: Gotilna »MAČEK«, Ljubljana, ali enako dekorativnega mucka iz plastike, ki se prav lepo poda modernemu pohištju.

To skromno darilce je zadnji izraz pozornosti.

Najučinkovitejša vaba?

Nizke cene že ne. Nemara domačnost prostorov, solidni obroki jedi, kulturni in prijazni gostinci, ki se tako sučejo okoli vas, kakor da so jih pravkar uvozili...

»Lepo je pri vas,« sem se podobrikala direktorju Gostinstva Ljubljana Jožetu Berliču, ki mu je priključen tudi »Maček«. »Odkod ta vaša posebnost? Ste veliko potovali po

inozemstvu?»

»Precej... z odprtimi očmi. Toda važnejši je dober posluš za goste, za njihovo razpoloženje in namene.«

Spodaj je velika, dobro osvetljena kmečka soba za tiste, ki se ne nameravajo dalj časa zadržati, v pol manjši sobi nad njo so slovesnejša kosila in večerje. V poznejših urah napolnjuje prostor diskretna svetloba, ki skozi zavese rafinirano prodira iz luči, postavljenih na okenske police. V kotu je barček s tremi visokimi okroglimi stoli in s koktejlom Miss Jugoslavije. Da bi ga spregledali? Oh, ko pa stoji čisto zraven obešalnika z vašim plaščem, Miss Jugoslavije se pa tudi prileže pred spanjem, če si dobre volje.

Kolikšna razlika med Mačkom in drugimi restavracijami vseh sort, napolnjenimi z aluminijem, ultrapasom, interna-

cionalnim snobizmom in — hladnim dolgočasjem, ki veje celo iz gostincev.

»Posrečeno roko ste imeli tudi pri izbiri natakarev in kuharic.«

»Kaj roko, nismo hazardirali. Najboljše smo poslali sem, trije so končali višjo gostinsko šolo v Opatiji, na naše stroške. Gostinski tehniki so, to je pri gostincih najvišja možna strokovnost. Vsako leto štipendiramo 15 ljudi. Ko preuredimo naše lokale, bodo gostje povsod dobro in kulturno postreženi.«

Ob biterju in kavi sva se v mislih sprehodila od Viteza, do Lovca in zavila še k Nacetu, ki je zdaj zaprt zaradi nerazčiščenih lastninskih odnosov, pa še k Cinkoletu. Vitez, ki so ga pijančki in ženske s širokosrčno moralno spravile na slab glas, bo rehabilitiran. Ugled mu bodo vrnilo umetno

kovani lestenci, neometana rdeča opeka, livrirani natakariji in vse vrste specialitet na žaru... Nace vam bo v prenovljeni obleki postregel z dolenskim specialitetami, za Lovca pa nemara ni treba posebej povedati, kakšne načrte imajo z njim. Če bi bili lokali ljudje, bi rekla, da bo imel vsak drugačen značaj — drugačno osebo noto. Na razpolago bodo kajpak tudi druge jedi. Pri Mačku so že razširili jedilnik. Razen rib in rib-jih specialitet dobite pravzaprav vse po naročilu.

»Italijani imajo radi meso na žaru, kraški pršut z olivami, Avstrijci pa ocvrte piščance in dunajske zrezke. Ob praznikih jih je veliko pri nas,« se je pohvalila šefinja strežbe Dragica Komanko. »Ce ne vedo, kje smo, narišejo kar mačka, ko sprašujejo... Dober glas gre hitro naokrog.«

»Pa še mi ga pomagamo širiti. Petdeset tisoč načrtov Ljubljane smo dali natiskati, vse naše gostilne so posebej označene. Veliko teh načrtov smo poslali obmejnim blokom in turističnim agencijam,« je šefinja strežbe dopolnil direktor. »Pripravljamo pa še panofe. Pred Lovcem jih bomo postavili za tujce, ki pridejo s primorske strani.«

»Lovec naj bi lovil goste tudi z veliko vrtno restavracijo, urejeno na nedavno zagrajenem cestišču.«

Podarjene vžigalice s črnim muckom, ribniški šopek za novoporočence, dekorativen maček na kozarcih, na krožnikih (ne mislite, da jih je tako lahko nabaviti kakor razbiti!) — vse to so res izrazi pozornosti, obenem pa domiselne variante učinkovite in sprejemljive propagandne preračunljivosti. Znano, ali ne?

Najboljša propaganda je seveda: DOBER GLAS.

MARIOLA KOBAL

Notranje rezerve

Letno porabimo okrog 50 tisoč ton raznih vrst strojnih olj. Pri menjavi končajo ta olja v kanalih in jarkih. Le okrog 12 tisoč ton olja na leto zberejo in vrnejo rafinerijam v ponovno predelavo. Zanimivo je, da tudi v servisih in v industriji, kjer porabijo velike količine olja, niso zainteresirani, da bi izrabljena olja pošiljali rafinerijam, čeprav jim te plačujejo za kilogram 75 starih dinarjev.

Lani je na domačem tržišču primanjkovalo raznih vrst motornih olj, ki jih industrija nujno potrebuje. Najbrž bi bila situacija manj kritična, če bi spremenili odnos do izrabljenih olj. V rafinerijah namreč pravijo, da so izrabljena olja za predelavo mnogo boljše od surovih in končno jim tudi surovih olj primanjkuje.

Na temo REFORMA so rekli

• IVAN ŽIVIČ, predsednik ObSS Brežice, na občnem zboru ObSS:

Zaostri moramo vprašanje osebne odgovornosti. Vsak član delovnega kolektiva mora vedeti in čutiti, da je osebno odgovoren za svoje delo in ravnanje. Ne smemo dovoliti, da zaposlene v eni delovni organizaciji delimo na ljudi, ki so odgovorni za svoje delo, vendar pa za svoje ravnanje ne nosijo posledic, in ljudi, ki so tudi odgovorni za svoje delo, občutijo pa tudi posledice svoje odgovornosti. Sindikalne organizacije morajo vztrajati v zahtevi, da je treba v statute vpisati kriterije odgovornosti za vse zaposlene. Dejstvo je namreč, da je v statutih za delavce v neposredni proizvodnji točno določeno, kakšne kazni jih čakajo, če kaj zagreše, organizatorji proizvodnje pa odgovarjajo le »po zakonu«. Menim, da bi moral vsako odgovarjati v obsegu pravic, ki mu jih daje njegov položaj. Odgovornost moramo zaostri v političnih, samoupravnih, predstavniških organih itd., skratka povsod in za vse. Če bomo zaostri osebno odgovornost, bomo odprli tudi pot k sproščeni politiki.

• ZORAN POLIČ, na razširjeni seji Glavnega odbora SZDL Slovenije:

»Če se na primer danes pojavljajo glasovi, da gospodarska reforma, če bi jo dosledno izpeljali, odpira možnosti kapitalizacije zasebnega kmeta in s tem povratek izkoriščanja tujega dela, sicer ne smemo zanemariti tega problema, ker je tuj našim političnim načelom in je celo ustavno neker je v nasprotju z realnimi odnosi, ki jih je naša skupnost sankcionirala z vrsto materialnih ukrepov in je zato iskanje nekakšnih »edinih« rešitev v izključni uporabi administrativnih ukrepov v odnosu do zasebnega kmeta neumestno.«

• MIRKO JAMAR, član Republiškega izvršnega sveta, o perspektivnem načrtu, 20. marca:

»Gospodarska reforma zahteva bistvene spremembe v celotnem načinu gospodarjenja ter temu ustrezno preusmeritev ekonomske politike kot celote, zlasti pa poslovne politike delovnih organizacij... Ob dejstvu, da ima slovensko gospodarstvo precej zastarela osnovna sredstva in tehnološke postopke, se problem modernizacije v naši republici postavlja na prvo mesto, saj na ta način usposabljam obstoječe kapacitete za nadaljnji razvoj ter ustvarjamo pogoje, da z manjšimi sredstvi dosegamo razmeroma ugodne in hitre ekonomske učinke. Modernizacija proizvodnih sredstev in tehnoloških postopkov bi morala zajeti razmeroma širok krog proizvodnih dejavnosti, pa tudi področja družbenih služb, čeprav jo bomo lahko izvajali postopno v okviru razpoložljivih sredstev in realnih programov delovnih organizacij... Podpirati je treba zlasti področja, za katera so v Sloveniji bolj ugodni pogoji oziroma smo na njih že dosegli določeno afirmacijo doma in v svetu, predvsem zaradi visoke kvalitete proizvodov ter zaradi visoke produktivnosti dela.«

PRED TURISTIČNO SEZONO

NEIZKORIŠČENE KAPACITETE

• Območje slovenskih obalnih občin ima vsebolj pomembno vlogo v turistični dejavnosti Slovenije. V strukturi inozemskega turizma je namreč delež tega majhnega teritorija več kot 35 %, saj je bilo v zadnjih letih veliko storjenega za povečanje turističnih kapacitet.

• Ob visokih investicijah za turizem v slovenskih obalnih občinah — v zadnjih letih so dosegle več kot za 5 milijard starih dinarjev — z rezultati ne moremo biti zadovoljni. Na vsak vložen dinar smo imeli v preteklem obdobju za manj kot pol dinarja prometa, kar je seveda globoko pod najbolj spodnjo mejo rentabilnosti. Pri vsej stvari gre v bistvu za slabo izkoriščene kapacitete.

• Ali: turističnih sob imamo za sedaj dovolj, poskrbeti pa bomo morali za prepotrebne servise, trgovine, športne objekte, sprehajališča, zelene površine, zabavišča in hkrati tudi za kulturnejši odnos do gostov. To pa je vse tisto, kar nam danes še manjka, da bi premostili najbolj bolečo točko v našem obmorskem turizmu: neizkoriščene kapacitete.

Prenočitvene kapacitete smo v preteklih letih močno povečali. Promet je narasel, vendar številke kažejo, da so procentualno postele še slabše izkoriščene kot v preteklih letih. Pri tem je zanimivo, da redno na pomlad v številnih naših pa tudi inozemskih časopisih zasledimo vesti, da so kapacitete v omenjenih krajih že povsem razprodane in rezervirane do konca sezone. V resnici situacija seveda nikoli ni tako rožnata.

V zadnjih letih so bile meseca junija izkoriščene v Slovenskem Primorju kapacitete manj kot 50, julija 70, avgusta 80, septembra pa komaj 50 %. To pomeni, da je bilo taktat, ko je bila sezona na višku, v povprečju vedno 30 % kapacitet neza-sedenih. Ob vsem tem nam najpreprostejša računica pove, da bi s povečanjem izkoriščenosti kapacitet samo za 10 %, narasel promet v turističnih delovnih organizacijah za toliko, kolikor so znašale investicije v zadnjih letih.

Tudi napačna politika vodstev nekaterih hotelov je pripomogla v preteklih letih k slabemu poslovnemu uspehu. Gostinci so se namreč kljub slabim izkušnjam v preteklih letih zanašali na razprodanost kapacitet, računajoč, da bodo inozemske agencije svoje pogodbe ne kontingente v celoti izpolnile. Enostranska obveznost je imela za turistična podjetja zelo ne-ljube posledice, saj večletne izkušnje kažejo, da se pogodbene obveznosti realizirajo v povprečju samo 60 do 70 %. Nekak pre-

prost zaključek iz vsega tega bi torej bil, da bi morali gostinci skleniti v poletnih mesecih za približno 30 % več pogodb kot pa znašajo njihove kapacitete. Seveda so tudi v tem primeru izkušnje znane. Tako nikoli ne bodo pozabili nekateri gostinci primerov, ko gostom, ki so že davno rezervirali sobe, ni bilo mogoče ustreči. Seveda pa bi bilo tveganje pri dvojnem oddajanju kapacitet minimalno, oziroma bi se mu lahko izognili, če bi v tem smislu sodelovalo več podjetij, ali večje turistično območje skupaj.

• Vzrok nizkega poslovnega uspeha celo v poletnih mesecih je prav tako v ozki politiki naših podjetij. Ne samo, da ni sodelovanja med gostinci, temveč prihaja pogosto do izraza celo nelojalna konkurenca ali vsaj popolna indiferentnost do ostalih podjetij, pa tudi do turistov.

Znano je, da je bilo malo primerov, ko bi gostu, ki ni dobil prenočišča v enem hotelu, pomagali telefonično ali pa kako drugače, da bi dobil posteljo v drugem hotelu ali počitniškem domu oziroma privatnih sobah, ki so bile proste. Prav gotovo v takih primerih ne morejo biti izgovori za to stroški, saj bi se z dogovorom recipročno kompenzirali. Taki odnosi kažejo edinele na nesolidnost in nezdrave odnose.

• Izkušeni turistični delavci trdijo, da so naše možnosti izkoriščanja turističnega gospodarstva daleč večje od realizacije. Kako in v kakšni meri bomo izkoristili te možnosti, je seveda

odvisno od naše iznajdljivosti in interesa.

Pri tem imajo odločilno besedo investicije. Tu ne gre za vlaganja v nove hotelske kapacitete. Gre za investicije v vse tiste stvari, ki jih terja sodobna turistična dejavnost, katere danes turisti tako močno pogrešajo. Sedaj, ko vemo, da so hotelske kapacitete razmeroma slabo izkoriščene, nima smisla

več vlagati težke milijone v povečanje kapacitete in istočasno pozabljati na tista vlaganja, ki ki največ prispevala k boljšemu izkoriščanju že obstoječih objektov. V tem smislu bi morali misliti predvsem na tako imenovane komplementarne turistične dejavnosti, kot so servisi, trgovine, športni objekti, zelene površine, sprehajališča, zabavišča itd. U.

DARILO »MAČKA« JE DOBIL TUDI SVEDSKI PAR, KI SO GA PRI NAS POROČILI PO STARIH SLOVENSKEH OBICAJIH

NAMESTO KOZERIJJE — NAMESTO KOZERIJJE — NAMESTO KOZERIJJE

Podjetje, recimo mu »Smola«, zakaj iz nje se komaj še vidi (žal ni osamljeno), je pristojno banko zaprosilo za devize in tako prepričljivo utemeljilo potrebo po njih, da jih bo dobilo.

Se pravi, dobilo jih ni. Dobilo pa je papirje, iz katerih je razvidno, da bo banka z devizami plačala uvoženo blago.

Tej listini niso verjeli samo v podjetju »Smola«,

Bančniki so seznanjeni z neprijetno upnikovo pošto, ki jih pa ne gane.

»Devize smo vam odobrili po štarih predpisih, dobite jih pa po novih. Izvažajte!«

V »Smoli« ugibajo, kako bi prikrojili svoj proizvodni program, da bi prodrali na upnikov trg — po možnosti na nasprotnem koncu — in vedno uganajo, da bi bil vsak poskus zaman. Potem začnajo mahati s po-

KDO BO KOGA?

ampak celo inozemski trgovec. Ker še ni osvojil naših navad glede dobavnih rokov, je naročeno pošiljko takoj odposlal.

To je bilo v decembru 1964.

Zdaj je marec 1966, na plačilo pa upnik še zmeraj čaka. Dvomim, da med čakanjem hvali našo poslovno solidnost. Na daljavo mu je pa težko dopovedati, da pravzaprav ne gre za poslovno nesolidnost, ampak za veliko blažjo zadevo: za spremembo predpisov.

Delovni kolektiv »Smole« je torej nedolžen. Kljub svoji neomadeževanosti pa se je znašel, kakor rečeno, do vrata v smoli. Upnik ga zasipava z opomini in grožnjami in trdovratno zahteva 1.900.000 Lit. Obenem pa k dolgu pridno pripisuje obresti.

godbo in preričevati sami sebe, da je pogodba pravni dokument, s katerim se brez rizika spustijo v tožbo z banko, svojim poslovnim partnerjem.

Bančniki pa ohranjajo mirno kri. Poslovno partnerstvo načelno priznavajo, ne pa odgovornosti za spremenjene devizne predpise, zaradi katerih omenjena pogodba ni več pravni akt.

Za ta spor se je razvedlo širo po naši domovini. O njem govorijo na raznih sestankih, kjer se navzoči razdelijo v dva tabora: prvi zagovarjajo »Smolo« in predlagajo, naj devize z za-mudnimi obrestmi vred iztoči, drugi zagovarjajo banko.

Med temi žgocimi diskusijami pa si zavoljo 1 milijon 900.000 Lit. širimo dvomljive sorte sloves...

Ma-

NAMESTO KOZERIJJE — NAMESTO KOZERIJJE — NAMESTO KOZERIJJE

Reforma ni samo začetek korenitih gospodarskih sprememb, ampak tudi čas večje osebne odgovornosti.

Čas, ki terja več premisleka pred vsako odločitvijo. Z reformo se — kakor kaže — uveljavlja tudi večja demokratičnost pri oblikovanju in izbiri odločitev. Na sestankih je tudi slišati glasove: »Kdo pa je vendar odgovoren za to izgubo, za to nerentabilno investicijo, za takšen nedemokratičen ukrep, za zakonite odločbe z retroaktivno dejavnostjo itd. Pravih odmevov na takšna vprašanja sicer še ni, toda vprašanja so že sama po sebi znamenje, da po starem našega gospodarskega in družbenega življenja ne bo mogoče več usmerjati. Slej ko prej bo treba na takšna ali podobna vprašanja odgovarjati! In kdor bo kasnil z odgovorom, mu ne bo »z rožicam postlanov«, pa naj uračuje in ukrepa še tako visoko.

Ce bodo hotele družbeno politične organizacije torej učinkovito vplivati na svoje članstvo, se bodo morale slej ko prej poslovliti od posplošene načelnosti pri obravnavanju težav, ki tarejo gospo-

ČAS OSEBNE ODGOVORNOSTI

darstvo in družbo ter se odločiti za čimbolj domač, konkreten in stvaren razgovor. Ta ugotovitev velja seveda tudi za sindikat.

Clovek bi mislil: nič lažjega kot govoriti stvarno in neposposlošeno. Vendar ni tako! Če si konkreten, nastane nevarnost, da lahko s to ali ono mislijo »zdrseš z linije«, kar pa pomeni tudi, da jih »dobiš po glavi«. Najlaže je razglašati splošno veljavna načela, še posebno zato, ker so vsi v zvezi, republiki in občini načelno zanje. Nikomur se ni treba zamerjati! Od izmenjave mnenj ob konkretnih pojavih pa še vedno ni pravega dobička, vsaj za tistega ne, ki jih izmenjuje.

Zato si bodo nove oblike dela družbeno političnih organizacij, med njimi tudi sindikatov, nedvomno počasi utirale pot v življenje in doživele kritike z leve in desne, preden nam jih bo uspelo uveljaviti v praksi.

Sicer pa — saj smo že priče prvim kritikam na račun posameznikov, ki so poskusili z novimi prijemi uveljaviti povsem konkretno stališče sindikatov. Pred meseci je predsednik enega republiških odborov povabil na razgovor predstavnik enega izmed podjetij, na katerem v zadnjem času ne gospodarijo najboljše in se zato življenjska raven delavcev zmanjšuje. Predstavniki podjetja so priznali: »Res je, premalo smo skrbeli za modernizacijo proizvodnih postopkov, specializacijo dela, zato bomo storili, kar je v naših močeh, da bi te vzroke zniževanja življenjske ravni odpravili.« Ko pa so prišli domov, na »domač terene«, so se samoupravno opogumili: »Le kaj se je treba sindikatu vmešavati v naše notranje zadeve. Puste naj nas na miru, kaj jih briga naše gospodarjenje!« Vse to so povedali seveda lepše, na ravni delavskega sveta, toda po vsebini nič drugače: užaljeno, kljubujoče.

Ali: delavci so v ostri obliki in zaskrbljeno zastavili izvršnemu odboru sindikalne podružnice vprašanje, kakšna je gospodarska usoda podjetja, in zahtevali, naj vodstvo podjetja uredi samoupravne odnose v kolektivu, sindikalni odbor pa je pritrdil vodstvu podjetja, češ, da lahko notranje probleme v podjetju razrešijo le »zunanjí faktorji«. Ko je predsednik občinskega sindikalnega sveta menil, da bi moral izvršni odbor sindikalne podružnice podpreti mnenje članstva, in to mnenje podkrepil z nekaterimi podatki o neurejenih proizvodnih odnosih v kolektivu — taktčno, dobronamerno in premissljeno — je slišal odtšek: »To je vendar obrekovanje, blatenje našega kolektiva in vodstva!«

Pravijo, da prva lastovka še ne pomeni pomladi, toda ta dva primera le kažeta, da so se nekatera vodstva sindikalnih organizacij začela v polni meri zavedati odgovornosti pred članstvom za svoje delo. Naš čas, čeprav čas reforme, je kljub reformi takšnim metodam dela, bojevanju za uveljavitev konkretnih stališč družbeno političnih organizacij, še vedno premalo naklonjen. Prav zato pa kaže izreči vse priznanje ljudem, ki poskušajo našo družbeno politično dejavnost obogatiti s poglobljeno vsebino in novimi metodami političnega dela.

VINKO BLATNIK

Devizni postopek pri uvozu kontingentiranih izdelkov črne metalurgije z Vzhoda je »jako zelo preprost.«

Osnova za uvoz je kompleksna pogodba ali sporazum med koristnikom materiala in poslovno banko.

Jugoslovanska banka za zunanjo trgovino — Centrala Beograd — razdeli kontingente sporazumno s svojimi glavnimi podružnicami.

O dodelitvi kontingentov — nekatere vrste jekla deli na licitaciji, kjer imajo prednost koristniki, ki imajo boljše pogoje za izvoz na konvertibilna področja — Jugobanka iz Beograda pismeno obvesti koristnike.

Koristnik mora poslati uvoznemu podjetju pooblastilo za uvoz in specifikacijo blaga.

Uvoznik pošlje podrobno specifikacijo Združenju jugoslovanskih železarn v potrditev. Banka ne izvede plačilnega naloga, če ni priložena potrjena specifikacija.

Uvoznik zahteva od inozemskega partnerja predračun, ki ga predloži koristniku blaga, svojemu komitentu.

Uvoznik pošlje 3 izvede izpolnjenega obrazca M-1 zvezni gospodarski zbornici v potrditev. Postopek traja do 7 dni...

Nato pošlje Jugobanki v Beogradu prošnjo za »Potrdilo o udeležbi v kontingentu«, kateri mora priložiti pooblastilo komitentia in predračun. Postopek traja 10 dni...

Pet mesecev in štirinajst dni dolga

JARA KAČA

Nato pošlje svoji glavni podružnici prošnjo, da mu dovoli predložiti prijavo o zaključenem poslu. Prošnji mora priložiti originalno potrdilo o udeležbi v kontingentu. Postopek traja 3 do 4 dni...

Nato mora predložiti službi družbenega knjigovodstva pri Narodni banki prijavo o zaključenem poslu najmanj v desetih izvodih, od katerih SDK zadrži štiri. Priloženo dovoljenje za predložitev prijave o zaključenem poslu zadrži SDK.

Nato mora uvoznik obvestiti zvezno gospodarsko zbornico, da je vložil prijavo o zaključenem poslu.

Nato uvoznik zahteva od komitentia devizno protivrednost ali dinarska sredstva.

Nato pošlje glavni podružnici Jugobanke na področju komitentia na viziranje plačilni nalog v 10 izvodih oziroma odpre akreditiv. Nalogu mora priložiti odobreno specifikacijo. Postopek traja 3 do 20 dni.

Glavni filiali Jugobanke v Beogradu in Sarajevu zahtevata, da naloge overijo še komitenti. Torej novo delo in nova zamuda.

Uvoznik prosi banko za dinarski kredit, prošnji pa pri-

loži prijavo o zaključenem poslu, ki jo je potrdila SDK, kopijo plačilnega naloga, ki ga je vizirala Jugobanka in prepis potrdila o komitentovi udeležbi v kontingentu.

Ce Jugobanka ni vizirala dveh izvodov plačilnega naloga, mora uvoznik poslati še drugi izvod na viziranje.

Banka nakaže dinarska sredstva na uvoznikov račun. Postopek traja od 3 do 60 dni.

Uvoznik predloži svoji službi družbenega knjigovodstva vizirani plačilni nalog, in sicer v 6 izvodih. Priložiti mora specifikacijo, ki jo je potrdilo Združenje jugoslovanskih železarn in virmanski sredstev. SDK nalog potrdi, ga odda Prehodni kontroli zaradi prenosa dinarskih sredstev, ta ga vrne službi za izvršitev plačila. Postopek traja od 7 do 14 dni.

Ce komitent ne nakaže pravočasno dinarskih sredstev, ali če banka takoj ne odobri kredita in ga ne nakaže na uvoznikov konto 613, zapade veljavnost vize, ki pa je veljavna samo 15 dni. Uvoznik jo mora podaljšati, to je, poslati mora papirje ponovno Jugobanki.

Komitent mora uvozniku pismeno potrditi, da bo blago uporabil za reprodukcijo. Ta izjava ga oprostí prometnega davka.

Pri izdelkih črne metalurgije je dovoljena 5-odstotna pozitivna ali negativna toleranca, ki pa jo dobavitelj včasih prekorači. Za vsako najmanjšo prekoračitev vrednosti, deklarirano v prijavi o zaključenem poslu, mora uvoznik ves postopek ponoviti, vključno obrazec M-1.

Pri blagu z bonifikacijo, ki jo dobi uvoznik od dobavitelja, zahteva SDK, da bonifikacijo odobri delavski svet podjetja...

To bi bilo vse o novi tehniki poslovanja pri uvažanju izdelkov črne metalurgije z Vzhoda. Nič čudnega, če smo lani uvozili samo 75,5 % dogovorjenega jekla iz vzhodnih držav in smo količine, dogovorjene za lansko zadnje četrtletje dobili šele letos v začetku leta, tovarne pa zaradi pomanjkanja jekla niso mogle izkoristiti vseh svojih zmogljivosti.

Navedeni primer pa ni izjema: podobna birokratska vojska je pri uvažanju na splošno. Po nekaterih analizah traja samo postopek za zagotovitev deviz v povprečju pet mesecev in 14 dni.

Pravimo pa, da mora gospodarsko poslovanje biti čim bolj neovirano in ekspeditivno...

M. K.

RAZVOJ CESTNE MREŽE V SLOVENIJI

Vsaj srednjeročni načrt

Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij SRS iz Ljubljane že dve leti dela na raziskavi materialov in uvajanju novih metod pri gradnji sodobnih cest v Sloveniji. Prve izkušnje si je zavod pri sodobni gradnji cest že pridobil lani na odsekih cest Kalce-Godovič in cesti Mengeš-Radomlje. Rezultati preizkušanj teh cest so več kot zadovoljivi. Naše uredništvo pa se je odločilo, da v nekaj prispevkih obravnava problematiko gradnje sodobnih cest v Sloveniji. Ob tej priložnosti je zaprosilo za sodelovanje inž. MILOŠA POLICA, vodja oddelka za ceste in izolacije pri Zavodu za raziskavo materialov in konstrukcij.

»Tehnični zahtevki pri gradnji cest so se menjavali s tehničnimi spremembami cestnih vozil, posebno pa avtomobilov, to je z obtežbami, z vleko, s hitrostjo gibanja,« pravi inž. Polica. »Hitri avtomobilski promet zato tudi pri nas potrebuje res najsodobnejše ceste. Zaradi tega so za takšne ceste potrebna tudi ustrezna finančna sredstva, posebno glede na kvaliteto izgradnje cest. Zapostavljanje v kvaliteto izgradnje in vzdrževanja cest ima nujne posledice v

vse težjih poškodbah cest tudi v Sloveniji, kar seveda bistveno vpliva na nezanesljivost v vožnji z motornimi vozili. Glede na to, da je gradnja cest povezana s precejšnjimi finančnimi izdatki, je posebno pomembno postaviti pri tem pravilne potrebe pri projektiranju cest, še posebej z vidika življenjske dobe vozno sposobnega cestišča...

»Kaj ste s tem mislili?«

»Čeprav mora biti gradnja cest v mejah ekonomskih zmogljivosti in konkretno načrtov v naši republiki, ne bi smeli izgradnje cest konstrukcijsko prilagajati samo trenutnim finančnim zmogljivostim, marveč je nujno, da bi gradnjo izvajali tehnično pravilno in po potrebi tudi v etapah. Razvoj prometa pa bi morali prilagajati tehničnim zmogljivostim cest. Poseben problem pa je le enostranski razvoj cestnega omrežja v naši republiki, ki tudi ni zasnovano na solidni ekonomskoprometni studiji celotnega področja republike. Takšen način cestnega prometa nujno vodi k močnejšemu ekonomskemu razvoju nekaterih pokrajin na račun drugih, ki zaradi slabo razvite prometne mreže, zlasti cestne, zaostajajo v gospodarskem in kulturnem razvoju.«

»Za katera področja v Sloveniji menite, da so prikrajšana v tem primeru?«

»Ce pogledamo karto cest Slovenije, lahko takoj opazimo področja z večjo kilometražo moderniziranih cest in področja z minimalnimi kilometri tako imenovanih boljših cest. Če bi hkrati pogledali še karto na-

seljenosti, koncentracije industrije, kulturne razvitosti itd., bi zelo lahko opazili izredno podobnost tudi z razvojem cest. To je: kraji, kjer je cestna mreža razvita, so mnogo bolj bogati kot tisti, ki nimajo dobrih cest. Katera so področja v Sloveniji z dobrimi cestami? Avtomobilska karta nam kaže Gorenjsko, Primorsko ter delno notranjsko-dolenjsko področje. Najslabše cestne zveze pa imamo na Stajerskem, v Beli Krajini, v vzhodni Dolenjski in na Kočevskem.«

»Menite, da bi morali spreminiti politiko financiranja gradnje cest v Sloveniji?«

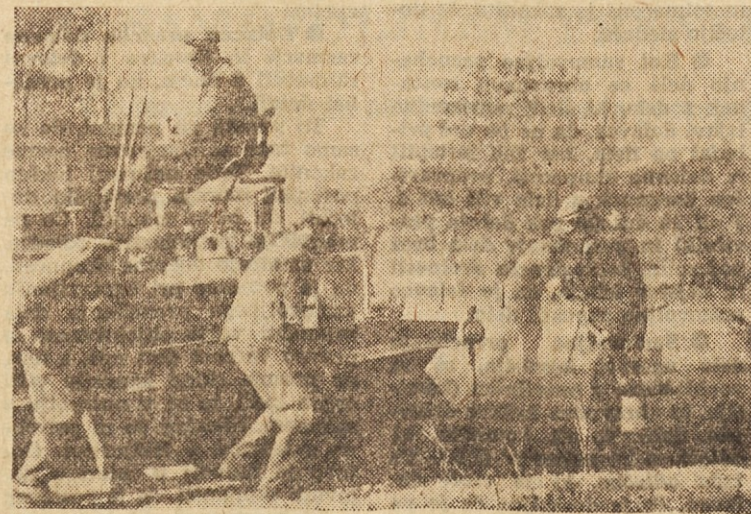
»Gradnjo cest v celoti financira družba. Verjetno bi morali tisti, ki so od družbe pooblaščen za upravljanje s sredstvi za gradnjo in vzdrževanje cest, mnogo bolj kritično pogledati na karto razvoja cestnega omrežja in sploh gospodarske razvitosti posameznih področij Slovenije. Sredstva za gradnjo in vzdrževanje cest bi morali razdeliti načrtno in bolj ekonomsko utemeljeno.

Sam zase na primer težko razumem gradnjo ljubelske ceste ob tehnično tako slabi cesti, kot je cesta Celje-Maribor ter pri njeni močni prometni obremenitvi. S tem seveda ne trdim, da ljubelska in gorenjska cesta nista potrebni s takšnimi tehničnimi elementi, kot sta zgrajeni. Vendar pa se zastavlja vprašanje, ali je to v sedanjem, dokaj slabem tehničnem stanju ostale cestne mreže v Sloveniji, najboljše rešitev, ko hkrati vemo, da ljubelska cesta še dolgo ne bo izkoriščena s takšnimi obremenitvami kot je zanje grajena. Prav tako je izredno slaba cesta Maribor-Murska Sobota, Slovenska Bistrica-Ptuj-Ormož-Ljutomer, ali Rogaska Slatina-Podplat. Zato sem trdno prepričan, da v cestogradnji v Sloveniji nismo uspeli vložiti vsa finančna sredstva najbolj ekonomsko utemeljeno. Menim, da je nujno potrebno v tem primeru zagotoviti bolj načrtno in ekonomsko utemeljeno gradnjo cest.«

»Lahko to ilustrirate s konkretnimi primeri?«

»V sosedni republiki Hrvaški so zgradili lepe asfaltne ceste v dolini Kolpe, do Kumrovc, do Podplate itd. Torej v vseh pomembnejših smereh se iz Hrvaške lahko pripeljemo v Slovenijo po sodobnih asfaltnih cestah. Prav zdaj Hrvatje gradijo cesto iz Krapine proti Ptuj in Mariboru. Kaj pa smo v Sloveniji storili v tem pogledu? Asfaltne ceste imamo do Kočevja, Črnomlja, Rogške Slatine, Ormoža in Lendave. Slednje tri ceste so že naravnost nemogoče. In medtem ko ima zahodna Slovenija dokaj ugodne cestne zveze, so zveze v vzhodni Sloveniji izredno slabe. Nujno bi bilo zato treba izdelati vsaj srednjeročni načrt modernizacije cestnega omrežja v republiki.

M. Z.

ZAKLJUČNA DELA NA ODSEKU CESTE MENGEŠ-RADOMLJE

Kdaj večja poslovnost?

(Nadaljevanje s 1. strani)

vizne kvote, naj bi izvoz povečali za nadaljnjih 17 odstotkov.

Na osnovi teh sklepov in priporočil se je začelo preračunavanje. Narodna banka Jugoslavije je odobrila Jugobanki 14 odstotkov manj deviz kot lani. Motiv: zaostritev je potrebna zaradi ustvarjanja deviznih rezerv. Proti temu nihče ne bi protestiral, če bi vsaj JUGOBANKA pri razdeljevanju deviz med svoje podružnice upoštevala ekonomske kriterije, če bi v okviru svoje teritorialne organizacije upoštevala lanske dosegke in okoliščine, ob katerih so bili ti dosežki na področjih posameznih republik tudi uresničeni.

Zgodilo se je drugače: spet je najslabše »odrezala« ljubljanska filiala, ki naj bi dobila le 64 dolarskih centov za vsak dolar izvoza. Po tem razdelilniku pa naj bi slovensko gospodarstvo ustvarilo 37,9 odstotka vseh deviznih presežkov, potrebnih za izravnavo bilance Jugobanke.

POSLOVNOST V NAREKOVANJIH

Z drugimi besedami povedano se je zgodilo naslednje: namesto da bi dosledno uvajali načela reforme, ki vključujejo tudi večjo poslovnost pri delu bančnega sistema, se v praksi temu odmikamo. Zaradi teritorialnega načina razdeljevanja deviznih sredstev se dogaja, da niti položaj podjetij istih panog ni vsaj približno izenačen. Res je, da čez noč pogojev gospodarjenja ni mogoče izenačevati. Vendar pa: zakaj tega procesa ne bi pospešili z večjo poslov-

nostjo bank? Ali to ne bi vplivalo tudi na hitrejši razvoj koperative in nasploh na razbijanje republiških meja? Zdaj je tako, da dve banki, na primer skopska in ljubljanska, z medsebojno pogodbo ne moreta urediti prelivanja sredstev. To zato, ker se devize in na sploh finančna sredstva ustvarjajo po teritorialnem principu, razdeljujejo pa bolj ali manj odkrito po administrativni metodi. In dalje: slovenska gospodarska organizacija ne more biti komitent sarajevske, zagrebške in katerekoli druge podružnice Jugobanke, ker velja bančno načelo, da si podružnice med seboj ne smejo konkurirati. Druge banke — razen Jugobanke in Kmetijske banke — pa nimamo...

Poraja pa se splet še drugih vprašanj. Ali je zares smotno, pa čeprav v okvirih administrativnega razdeljevanja deviz, da najbolj prizadevnemu in aktivnemu — slovenske gospodarske organizacije so letos v januarju in februarju še bolj povečale izvoz na konvertibilna področja, tako da v strukturi že presega 70 % — še otežujemo pogoje gospodarjenja? Ali ne bi bilo bolje, da bi takim delovnim organizacijam, ki sorazmerno doprinesejo največ deviz tudi olajšali pogoje gospodarjenja in iz presežka, na račun večjega izvoza, ustvarjali devizne rezerve ter sredstva za financiranje tistih podjetij in dejavnosti, ki trenutno s izvozom še ne dosegaajo maksimalnih rezultatov?

Tako, kakor je odločeno zdaj, pa je sploh problematično, ali bo — ob drastično zmanjšanih deviznih sredstvih in nezmanj-

Povzetek iz študije: »Analiza izobraževalnih centrov in služb.« Raziskava stanja organizacije in dejavnosti izobraževanja v 168 delovnih organizacijah v Sloveniji, ki jo je izvedel konec leta 1965. Zavod za šolstvo SRS. Pobudo za raziskavo so dali republiški sindikati, finančniki pa so jo Zavod SRS za zaposlovanje delavcev, Komisija za kulturo, prosveto in tisk pri republiškem svetu v ZSSJ za slovenijo, republiška gospodarska zbornica in tedanji Zavod ERS za strokovno izobraževanje, zdaj Zavod za šolstvo SRS.

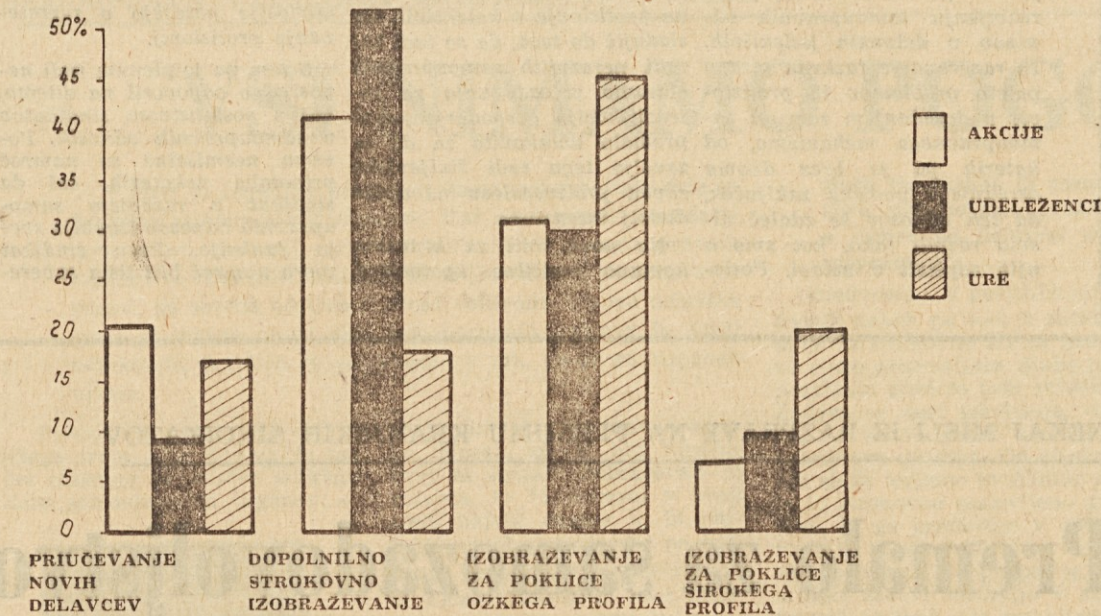
IZOBRAŽEVANJE V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

333.639 ur
dopolnilnega izobraževanja
zaposlenih

Da bi ugotovili obseg in vsebino izobraževalne dejavnosti v delovnih organizacijah, smo z anketo zbirali tudi podatke o zobraževalnih akcijah, ki so jih izvedli izobraževalni centri in izobraževalne službe ter zunanje izobraževalne institucije. Podatki se nanašajo na leto 1964 in prvo polletje 1965. Pripomniti moramo, da smo analizirali le dopolnilno izobraževanje zaposlenih, pri proizvodnih delavcih pa tudi izobraževanje za tako imenovane interne poklice. Prav o tem delu strokovnega izobraževanja namreč nismo imeli popolnejših in zanesljivejših podatkov in analiz, čeprav je znano, da je dopolnilno izobraževanje kadrov spričo naglega razvoja znanosti in tehnike in z vključevanjem proizvodnje v mednarodno delitev dela iz dneva v dan pomembnejše in aktualnejše. Poleg tega izobraževanje tudi precej stane. To potrjujejo podatki, saj je bilo 3964 tečajev in seminarjev s 75.400 udeleženci, pri tem pa je bilo opravljenih 333.639 izobraževalnih ur. Tako se je v povprečju izobraževalo 34 % zaposlenih v anketiranih delovnih organizacijah.

Ko razpravljamo o strokovnem izobraževanju v delovnih organizacijah, ne moremo iti mimo osnovnošolske izobrazbe zaposlenih. V anketiranih delovnih organizacijah 47 % ali 103.749 zaposlenih nima dokončane osnovne šole. Koliko od teh obiskuje osnovne šole za odrasle, nimamo podatkov, toda zavod za šolstvo SRS pripravlja o osnovnošolskem izobraževanju odraslih posebno analizo. Vendar glede na to, da je bilo le 5 % od vseh izvedenih tečajev ali seminarjev namenjenih splošnemu izobraževanju in glede na še dokaj pogosta mnenja, ki jih je bilo slišati pri anketiranju, češ »osnovna izobrazba ni zadeva naše delovne organizacije, pač pa faktorjev izven nje,« lahko povzamemo, da v delovnih organizacijah za to izobraževanje še ne čutijo potrebe. V tej zvezi naj omenimo, da jih je bilo od članov samoupravnih organov, ki so obiskovali tečaje družbeno-ekonomskega izobraževanja, kar 21 odstotkov ali 1263 z nepopolno osnovno šolo.

Prav tako ni zadovoljivo stanje na področju družbeno-ekonomskega izobraževanja zaposlenih, čeprav je o tem v statističnih delovnih organizacij precej več napisanega. Temu izobraže-

vanju pripada le 10 % od vseh izvedenih izobraževalnih akcij, glede na število opravljenih ur pa samo 4 %. Od skupnega števila udeležencev tečajev družbeno-ekonomskega izobraževanja je bilo največ članov samoupravnih organov. Družbeno-ekonomskega izobraževanja osta-

je bilo po številu izobraževalnih ur strokovnega izobraževanja delavcev v neposredni proizvodnji (72 %), po udeleženci izobraževanja (43 %) in po izvedenih tečajih (44 %) največ glede na dopolnilno izobraževanje ostalih kategorij kadrov (tehnično-strokovni, vodilni in organizacijski ter administrativni). Pri obdelavi podatkov smo ločili priučevanje novo sprejetih delavcev, dopolnilno strokovno izobraževanje in izobraževanje za poklice ozkega in širokega profila, kar je prikazano z prikazanim grafikonom.

Pri vsakem izobraževalnem področju so procenti izvedenih izobraževalnih akcij, udeležencev in opravljenih izobraževalnih ur, ki smo jih poudarili, ker nam zanesljivo kažejo obseg neke izobraževalne dejavnosti. Po številu opravljenih ur je bilo priučevanja novih delavcev najmanj. K priučevanju delavcev za delovna mesta smo šteli

Omeniti moramo, da je izobraževalno delo, ki ga opravljajo izobraževalni centri ali izobraževalne službe delovnih organizacij, mnogo obsejnejše, kot smo lahko tu navedli. Naj navedemo le, da v anketiranih delovnih organizacijah praktično usposablja na delovnih mestih 7887 učencev poklicnih šol, skrbijo za prakticiranje dijakov — študentov, staziranj diplomantov šol, organizirajo strokovne ekskurzije, seznanjajo učence s proizvodnim delom, kar je določeno s šolskimi učnimi načrti, organizirajo tečaje za pomoč zaposlenim, ki izredno študirajo in drugo.

Na kraju moremo povzeti, da je bilo izobraževanja v delovnih organizacijah pre malo, posebno če pri tem upoštevamo nizko izobražbeno strukturo zaposlenih in potrebo po izobraževanju, ki jih narekuje sodobna, moderna proizvodnja.

DUŠAN STARE

ZAGORJE OB SAVI

VSAK PETI PROIZVAJALEC NEKVALIFICIRAN

V petnajstih delovnih organizacijah zagorske občine je zdaj zaposlenih okrog 4000 neposrednih proizvajalcev. Razen 700 visokokvalificiranih, 1190 kvalificiranih, 722 polkvalificiranih, je kar 837 delavcev brez vsakršne kvalifikacije.

Podatki torej povedo, da je celo več kot vsaki peti neposredni proizvajalec nekvalificiran, in to je za zagorsko gospodarstvo več kot zaskrbljujoče. Zategadelj je zbor delovne skupnosti občinske skupščine na eni izmed zadnjih samostojnih sej moral, med drugim, ugotoviti, da tolikšno število delavcev brez kvalifikacije ne daje kdove kolikšnega jamstva, da bo moč v sedanjih pogojih gospodarjenja bistveno povečati produktivnost dela. Pa tudi druga ugotovitve ni brez osnove: povprečni osebni dohodki zaposlenih so v zagorski občini precej pod slovenskim povprečjem. To pa pomeni tudi manjše dohodke za občinski proračun. Zbor delovnih skupnosti je predlagal vsem delovnih organizacijam, naj se končno lotijo tudi tega problema, posebno zato, ker so ugotovili, da imajo razvit sistem strokovnega izobraževanja urejen samo v treh delovnih organizacijah: rudniku, »Varnosti« in v »Tovarni elektroporcelana« na Izlakah, in deloma še v Gradbenem podjetju.

Vse pa kaže, da tudi ta priporočila niso kaj prida za legla. Zagorska delavska univerza je namreč nedavno tega predlagala delovnim organizacijam podporo in pomoč v teh prizadevanjih. Uspeh pa je bil minimalen: doslej sta samo dve delovni organizaciji odgovorili pozitivno. Kaže torej, da niti v bližnji ali daljni prihodnosti ni pričako-

V Čemšeniku, na Izlakah in v Kisovcu bodo morali zapreti kinematografe

Tik pred zadnjo predstavo

Namesto da bi kulturna društva uresničevala svoje načrte za sistematično filmsko vzgojo odraslih in mladine, so tik pred zadnjo predstavo, saj so jih vse večja finančna bremena postavila pred alternativo: Ali poslovati z izgubo, pri čemer nimajo niti najmanjšega zagotovila, da bi izgubo kdorkoli pokril, ali pa spustiti zastor pred odrom. Ker torej prvo ni mogoče, v nekaterih zasavskih občinah delavsko-prosvetna in druga kulturna društva vdana v usodo pripravljajo sedmino. V zagorski občini so tako tik pred zadnjim dejanjem kar trije kinematografi: v Čemšeniku, na Izlakah in v Kisovcu. Pa ne da bi vodstva teh društvenih kinematografov že kar ob prvi preizkušnji vrgla puško v koruzo. Nasprotno! Presedeli so že nič koliko ur, tudi pozno v noč, poskušali reševati barko, da ne bi nasedla. Številke pa so bile neizprosne. Računi se venomer bolj nagibajo k minusu in to celo v primeru, ko bi ponovno zvišali ceno vstopnicam. To torej ni izhod iz krize, saj so v zadnjih dveh letih že segli po tem ukrepu.

In vendar so kinematografi v teh krajih edine kulturne ustanove. V Kisovcu domuje nad tisoč, predvsem delavskih družin. Izlake s svojo okolico zajemajo približno 2.500 ljudi, manjše naselje je le v Čemšeniku. Ljudje so se navadili na svoje kinematografe. Društveni arhivi hranijo zapise o tem, kaj vse so ljudje prispevali samo zato, da so v te kraje dobili filmske predstave. Na kratko povedano: V vseh treh naseljih so začeli z nič. Imeli so le zvrhan koš dobre volje. V Čemšeniku so zbirali prostovoljne prispevke. Posamezni kmetje so darovali po več tisoč starih dinarjev, drugi les, tretji so opravljali brezplačne vožnje, da so lahko uredili dom in kupili projektorje. Prav tako na Izlakah in v Kisovcu. Nekateri so prispevali po sto in več ur prostovoljnega dela, mnogi delavci, ki so imeli na skrbi montažo in dela pri dokončni ureditvi kinematografov, niso hoteli sprejeti plačila.

Kulturna društva so se že ves čas ukvarjala z mislijo, kako bi organizirala filmsko vzgojo. Hoteli so odpreti filmsko gledališče tako za mladino kot odrasle. Društveni delavci iz teh krajev so si tudi v občinskem svetu za kulturo, v občinski zvezi kulturno-prosvetnih organizacij, pa v svetu za šolstvo prizadevali, da bi uvedli v šole načrtno filmsko vzgojo in so ponudili predvajanje otroških in drugih filmov po najnižji ceni. Skratka, vsestransko prizadevanje za skrbno premišljene načrte, ki bi v to zvrst kulturno-estetske dejavnosti vnesli pedagoške prvine in določeno vsebino. Društva so tudi poslala v seminarje za filmsko vzgojo nekaj šolnikov in drugih ljudi, ki so si želeli izpopolniti znanje s tega področja in se posvetiti temu pomembnemu opravilu.

Mladi ljudje so tudi v teh krajih najpogostejši obiskovalci filmskih predstav. Vse statistike kažejo, da je med obiskovalci 60 in več odstotkov mladine. Tipična ugotovitev za Slovenijo in Zagorje ni izjema. Filmsko vzgojno delo med mladino se je že začelo uresničevati. V Čemšeniku, pa na Izlakah in v Kisovcu so ob predvajanju ciklusa domačih filmov povabili nekatere filmske delavce, ki so mladim ljudem govorili o filmski umetnosti, razširjali so filmsko revijo, opozarjali na vzgojno plat nekaterih najpomembnejših filmov. To so bili resda samo skromni začetki, bili pa so začetki nečesa vrednega, kar terja nadaljevanje.

A bistvena ugotovitev: Nekaj tisoč ljudi bo ob poslednje kulturno razvedrilo. Že kar častljivo staro vprašanje se torej ponovno ponuja iz premislek: Ali ne kaže kinematografov, ki so v upravi kulturnih društev in v nobenem primeru niso le komercialno profitne ustanove, nekoliko razbremeniti nekaterih dajatev in stroškov, davkov in prispevkov? Sicer bomo kmalu morali zapreti nič koliko kinematografov. Resda nekoliko manjših, ljudi pa ne bomo prikrajšali zgolj za zabavo in razvedrilo, ampak tudi za eno izmed osnovnih sodobnih kulturnih dobrin.

MILAN VIDIC

KOMENTIRANE ŠTEVILKE

V modernem industrijskem svetu so na enega visoko ali višje izobraženega v gospodarstvu zaposleni vsaj štirje s srednjo izobrazbo. Tudi v Jugoslaviji so v zadnjih desetih letih v tem pogledu storjeni bistveni premiki. Leta 1957 je bil ta odnos še 1:2,35, leta 1963 pa že 1:3,04. Podobno je to gibanje pri zaposlenih v negospodarskih dejavnostih.

Vendar vemo, da je razvoj visokega in višjega šolstva v zadnjih petih letih bil vse preveč ekstenziven na račun drugostopenjskih šol. Število študentov visokih in višjih šol je poraslo za 196 odst., število študentov drugostopenjskih šol pa le za 44 odst.

V Švedski pride na enega študenta 11,9 učencev srednjih šol, v SR Nemčiji 1:14,2, v Angliji 1:29, v Turčiji 1:7,8, v SSSR 1:4. Pri nas pa je ta odnos še vedno nekaj pod 1:3.

Nekateri pri nas trdijo, da je počasnemu popravljanju odnosa med visokoizobraženimi zaposlenimi in srednjeizobraženimi zaposlenimi predvsem vzrok ta, da se zaposli letno le 35—40 odst. absolventov srednjih šol, ostali pa nadaljujejo študij. Ta trditev je seveda zmotna, če upoštevamo, da le dobra tretjina šol daje kadre za delo v gospodarstvu ali v družbenih službah in da samo na gimnazijeh odpade 25 odst. vseh učencev srednjih šol. Absolventi drugostopenjskih šol za delo v proizvodnji in družbenih službah pa so se v resnici v letih od 1960—1964 zaposlovali 85 odst.

● Če torej vendar obstajajo nesorazmerja, so le-ta potemtakem očitno v šolski mreži, v odnosu med visokimi in višjimi šolami in srednjimi, pa tudi v odnosih znotraj mreže drugostopenjskih šol. O tem pa kdaj drugič.

S. G.

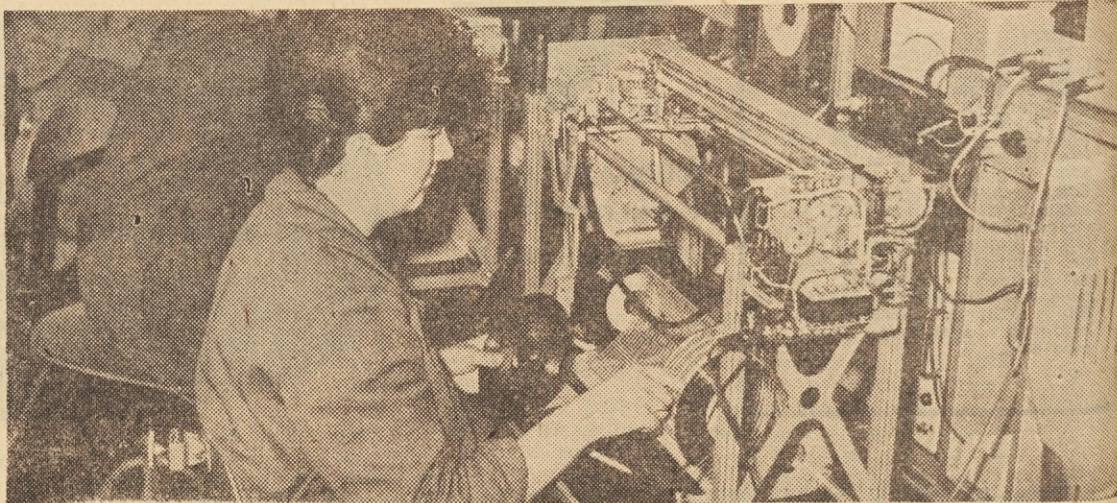

Med delovnim odmorom v klubskem prostoru Tobačne tovarne v Ljubljani. — (Foto služba DE)

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

POSEBNA IZDAJA Z OBISKA V KRANJU

ObSS Kranj je v priporočilu, ki ga je poslal vsem sindikalnim podružnicam in vodstvom samoupravnih organov, opozoril na nekatere probleme, ki zadevajo delo samoupravnih organov in o katerih bi naj zlasti sindikalne podružnice razpravljale s članstvom ob bližnjih volitvah v samoupravne organe. Tako smo povprašali predsednike izvršnih odborov sindikalnih podružnic nekaterih delovnih kolektivov, kako se pripravljajo na volitve.

Anton Čuda:

ISKRA

Predsedniki sindikalnih pododborov se že dogovarjajo z delavci po delovnih enotah, koga bi evidentirali za kandidata v samoupravnih organih. Izbirajo dobre delavce, ki jim hkrati tudi zaupajo. To sta tudi snovna pogoja in osnovni lastnosti, ki ju mora, po našem mnenju, kandidat imeti. Za delavske svete enote postavijo dokončno kandidatno listo v enoti. Za osrednji delavski svet tovarne pa pregleda listo evidentiranih kandidatov naša kadrovska komisija. Končno sodbo o tem, kdo bo kandidiral za najvišje samoupravno vodstvo, bodo izrekli zbori delavcev. Volili bomo 21. aprila. Na kandidatnih listah bo trikrat več kandidatov, kot jih bomo volili.

KOVINAR

Milan Stamenković

Volitve so za nami. Pohitili smo in kot kaže, smo dobro izbrali. Dosegli smo boljše izobrazbeno strukturo. Med novoizvoljenimi člani so večinoma kvalificirani delavci in delavci s srednješolsko izobrazbo. Prav zato si obetamo v tej mandatni dobi tudi bolj kvalitetno delo samoupravnih organov. Kljub temu, da smo imeli le eno kandidatno listo za vse oddelke in več kandidatov, razen v enem primeru, de preglasovanja ni prišlo. V tem primeru so si proizvodni obrati pridobili mandat več — s preglasovanjem tehnološke službe.

Alojz Sajovic:

STANDARD

Evidentiranje smo izvedli po obračunskih enotah. O kandidatih bo dokončno razpravljala zbor delovne skupnosti. Posebej smo pazili na to, da smo zbirali enako število kandidatov po nekdanjih ekonomskih enotah. Ekonomske enote smo sicer opustili, vendar jih bomo po rekonstrukciji tovarne spet uvedli. Ob letošnji izbiri kandidatov smo se odločili tudi za to, da dajo kandidati pred volitve pristane na svoj mandat in s tem potrdijo, da so voljni aktivno sodelovati v samoupravnih organih. Tako bomo lahko terjali od njih kvalitetno delo. Želimo, da bi strukturo »popestrili«. V samoupravnih organih bi moralo biti več mladih delavcev in žensk, vendar pri tem zavedamo na težave. Med nami so sposobne tovarišice, vendar jih domače delo in varstvo otrok preveč obremenjujeta.

IBI

Miran Štefe

Na volitve se pripravljamo od januarja. Na predvolilnih sestankih razpravljamo o dosedanjem delu samoupravnih organov in o tem, katere naloge čakajo samoupravne organe v tej mandatni dobi. Menimo, da bi morali samoupravni organi v naslednjem obdobju posvetiti največjo pozornost 42-urnemu delovnemu tednu. Uvedli smo ga sicer že pred mesecem in se nanj temeljito pripravljali dve leti, vendar nas najhujša preizkušnja še čaka. Dosledno je potrebno uresničiti vsa načela, ki smo jih zapisali v načrtu in programu za skrajševanje delovnega časa. Potemtakem naloge samoupravnih organov niso lahke in terjajo polno odgovornost in aktivno sodelovanje v organih samoupravljanja. Po prvih predlogih na zborih delavcev po delovnih enotah pa sodimo, da bomo izvolili takšno samoupravno vodstvo, ki bo tudi kos odgovornim nalogam.

Ančka Rozman:

TEKSTILINDUS

Sindikalni pododbori že razpravljajo z delavci o izboru kandidatov, čeprav se bo prava predvolilna aktivnost začela šele v prihodnjih dneh, ko bodo razpisane volitve. Letos smo še posebej pozorni na strukturo kandidatov. To nam narekujejo izkušnje. Pri nas je zaposlenih približno 65 % žensk, med vsemi zaposlenimi pa 60 % delavcev nima končane osnovne šole. Približno taka je bila izobrazbena struktura tudi v dosedanjih delavskih svetih. Potemtakem ni čudno, če člani na sejah samoupravnih organov ne sodelujejo in če samoupravni organi niso tako učinkoviti, kot bi si želeli.

SAVA

Pavle Gantar

Delavski svet je že razpisal volitve. Naša naloga je, da preanaliziramo delo samoupravnih organov. Na izvršnem odboru sindikalne podružnice smo to že storili. V naslednjih dneh bomo pa še na zborih delavcev. Skušali bomo opozoriti na nekatere pomanjkljivosti pri dosedanjem delu samoupravnih organov, da bi z večjo odgovornostjo izbirali kandidate. Naj omenim samo nekatere pomanjkljivosti: slaba udeležba na sejah delavskega sveta, člani samoupravnih organov se ne posvetujejo s svojimi volivci in tako glasujejo za sklepe le v svojem imenu. Tudi gradivo za seje ni vselej najboljše pripravljeno, zato terjamo od strokovnih služb, da pripravijo poslej ne le pravočasno, ampak tudi kvalitetno in razumljivo napisano gradivo. Z vsemi temj in še mnogimi drugimi argumenti bomo laže utemeljili, da želimo preudarne in dobre delavce v samoupravnih organih.

Sindikati v samoupravnih odnosih

Zadnji plenum občinskega dice pa so očitno: od tega, da sindikalnega sveta v Kranju si nekateri še vedno prilaščajo »v imenu drugih« pravico svečen pripravam na volitve do odločanja, ne pa tudi odgovorov v samoupravne organe — vrnosti, do tega da nerazviti pravzaprav bi morali reči, da ekonomski odnosi povzročajo je bil posvečen nadaljnjemu številna ekonomska in družbeno-razvijanju samoupravnih odnosov v delovnih kolektivih. In razprava je razkrila pisano paleto problemov in protislovij v dosedanjem razvoju samoupravnega mehanizma, od katerih pa je brez dvoma osrednjega pomena zaključek, raven proizvajalcev ne dviga da teh odnosov še zdaleč ni dovolj intenzivno. Ne nove, niti za kranjsko njih zapisali v ustavi. Posle-

Zato pa je toliko pomembnejše na družbeno politična sila, ki stališče kranjskih sindikatov, bo nenehno potiskala naprej da so namreč prav družbeno-politične organizacije in predvsem sindikalne podružnice dolžne razvijati samoupravljanje kot najbolj neposredno obliko demokratičnih odnosov. Plenum je zato tudi zadolžil sindikalne podružnice, da zdaj, v času priprav na volitve in kasneje razpravljajo o vseh problemih razvoja samoupravnih odnosov in da z vso intenzivnostjo posežejo v razreševanje protislovij. S tem pa je plenum tudi neposredno odgovoril na dilemo, kaj s poslanstvom sindikatov v samoupravnih odnosih. Povsem nesmiselne so namreč pripombe nekaterih, češ da sindikat z razvojem samoupravnih odnosov izgublja svojo funkcijo. Prav sindikat mora namreč biti tista suverena

NEKAJ MISLI IZ RAZPRAVE NA PLENUMU KRANJSKIH SINDIKATOV

Premalo za samozadovoljstvo

Ob koncu minulega tedna so kranjski sindikati na svojem plenarnem zasedanju obravnavali dosedanje rezultate v procesu uresničevanja samoupravnih pravic proizvajalcev. In ugotovili so, da so v marsikaterem kolektivu proizvajalci že uveljavili samoupravne odnose, kot smo si jih izoblikovali z novo ustavo. Marsikje pa je še vedno uresničitev teh ustavnih načel šele stvar prihodnosti.

ZAPISANA PRAVICA SE NI DEJANSKA PRAVICA

Za izhodišče povzemimo eno od ugotovitev s plenuma kranjskih sindikatov. Takole so ugotavljali:

»Malokje samoupravljanje pojmuje kot družbeno ekonomski odnos med delavci v proizvodnji in delitvi; v praksi pogosto vsebino zanemarijo, pretiran pomen pa pripisujejo obliki. Čim več oblik, čim več samoupravnih organov, čim več članov v samoupravnih organih — tem bolj je razvito samoupravljanje. Gotovo je tudi to pomembno, ni pa za presojo učinkovitosti samoupravljanja odločilno, koliko je izvoljenih članov v samoupravne organe ali kolikokrat je bil v delovni organizaciji izveden referendum. Racionalno, boljše gospodarjenje v vsaki delovni organizaciji je možno le tedaj, če z aktivizacijo večine članov delovne skupnosti zagotovimo nastajanje in uresničevanje koristnih pobud ne enega »najpomembnejšega« posameznika, ampak večine članov delovne skupnosti.«

Z drugimi besedami povedano, razvoj samoupravnih odnosov mora pomeniti tudi prevrednotenje ekonomskih in družbenih odnosov v delovni organizaciji. Tako se vnovič srečamo s trditvijo sindikatov, ki jo vztrajno ponavljajo že nekaj let nazaj: da decentralizacije upravljanja ne more zagotoviti samo formalna organizacija delovnih enot, če proizvajalci v teh enotah ne bodo dobili povsem konkretne materialne in družbene pristojnosti, če ne bodo njihovi medsebojni odnosi zasnovani na ekonomskih odnosih. Tako se vsebina samoupravnih odnosov začneja oblikovati v sistemih formiranja in delitve dohodka, v sistemih razdelitve sredstev za osebne dohodke, v razmejevanju pristojnosti in nalog, ki jih daje sleherni delovno mesto.

Izkušnje pa vedno znova izpričujejo, da smo marsikje zasnovali delovne enote, nismo pa tudi zasnovali samoupravnih odnosov.

STARE SLABOSTI SO TUDI SEDANJE SLABOSTI

Ko obravnavamo metode in organizacijo dela organov upravljanja, tudi zdaj ugotavljamo to, kar smo že pred leti omenjali. Samo za primer:

Po podatkih ene izmed analiz — dovolj reprezentančne, da jo moremo posplošiti — v 20 do 40 % primerov člani samoupravnih organov sploh ne dobijo pred sejo potrebnih materialov in razpravljajo o problemih, ki niso predvideni z dnevnim redom. Pa ne gre za malenkosti: 60,9 % razprav o problemih s področja finančnega poslovanja sploh ni bilo predvidenih z dnevnim redom, 80,4 % razprav s področja kadrovske politike tudi ne, 61,4 % s področja proizvodne problematike, 43,6 % primerov obravnav internih predpisov spet ne. In podatki še razkrivajo, da v dveh tretjinah vseh primerov člani samoupravnih organov niso vnaprej obveščeni, o čem bi morali razpravljati in se seveda tudi ne morejo pripraviti za razpravo.

Je zavoljo tega naključje, da

za veliko večino sklepov samoupravnih organov velja pravzaprav definicija: formalna potrditev? Je zato naključje, če se primeri, da samoupravni organ razpravlja o investicijski politiki pod točko — razno?

KJE SE SNUJE POSLOVNA POLITIKA?

Zanimivi so tudi podatki o tem, kaj je pravzaprav predmet obravnav na sejah delavskih svetov. Kranjski sindikati so razkrili naslednje podatke:

Proizvodni problemi predstavljajo 24,8 % vseh obravnav na zasedanjih delavskih svetov, finančno poslovanje 23,5 %, interni predpisi 19,8 %, kontrola izvajanja sklepov 8,2 %, cene, uvoz, izvoz 5 %, razno 6,2 %. Ze samo ti podatki pa potrjujejo trditve, da delo samoupravnih organov ni programirano, temveč da se odpleta in zapleta s seje na sejo, bolj po naključju kot po programu, vsekakor pa samo v odvisnosti od vsakokratnih trenutnih problemov.

Ob vsem tem pa se pravzaprav poraja neko novo vprašanje: kdo pravzaprav snuje poslovno politiko delovnih kolektivov, kdo usmerja in oblikuje razvoj ekonomskih in družbenih odnosov v kolektivih?

Vsekakor pa so ta kot vsa prejšnja vprašanja samo nekatera izmed mnogih, na katera pa bo vendarle treba v prihodnje najti odgovor v kolektivih samih.

nn

FRAGMENTI IZ RAZGOVORA S ČLANI PREDSEDSTVA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V KRANJU

Kod hodiš, sindikat?

(NADALJEVANJE S 1. STRANI) ščitniške funkcije, kot jo ima na primer v zahodnih sistemih kapitalističnega sveta.

Vendar sem iz izkušenj v svojem podjetju prepričana, da so področja, kjer ima sindikat zelo konkretne naloge: delitev, notranji odnosi, ekonomski in družbeni.

STEFAN KADOIČ: Po mojem mnenju je vpliv sindikata v delovni organizaciji neposredno odvisen od tega, koliko je ta organizacija revolucionarna. Gre za to: že leta v sindikatih postavljamo nekatere zahteve, toda kot vse kaže, tudi v naših vrstah ne

moremo priti od besed k dejanjem. In to velja za vso sindikalno akcijo, če ji lahko tako rečem. Če namreč v sindikatih ugotavljamo, da je nekaj narobe, potem je treba javno terjati, da se to popravi, to zahtevamo v javnosti izpovedati prav sindikalni delavci. Tudi z javno kritiko in z zahtevami po izmenjavi, če ne gre drugače. Včasih pa se mi zdi, da se pred žamero umikamo v kompromisarsstvo.

Po tej poti pa našega samoupravljanja še dolgo ne bomo uspeli narediti neposrednega. Prepričan sem še, da sindikat

dobiva tudi svojo novo zaščitno funkcijo s prehodom na tržne odnose. Tudi za delovna mesta se bo treba boriti. Primeri uveljavitve ob reformi nas na to opozarjajo.

NOVINAR: Povsem upravičeno je tudi domneva, da se pri zadevanju sindikatov marsikdaj razvode ob preskromni družbeno ekonomski razgledanosti sindikalnih delavcev.

JOŽE KAVČIC: Brez dvoma je vloga sindikatov kot politične organizacije bodisi v delovnih organizacijah bodisi v komun' danes odločilnejša kot kdaj koli. Res pa se zastavlja vprašanje

PO POTEH STAREGA MESTA BI LAHKO REKLI MOTIU, KI JE UJEL V OBJEKTIV SVOJEGA APARATA FOTOREPORTER GLAS SA GORENJSKE.

FOTO PERDAL

DO LETA 1970....!

»V letih združevanja in razdruževanja podjetja smo posredovali vso pozornost zunanemu organizacijskemu izgledu podjetja, zanemarili pa smo notranjo organizacijo v naši delovni organizaciji.« — Tako je med drugim skopo ocenil predsednik osrednjega delavskega sveta tovarne Polde Gregorač krizo, ki jo preživlja Iskra. Bolje bi sicer rekli, da je kriza za njimi, kajti v Iskri so sprejeli sanacijski gospodarski načrt, po katerem bi si Iskra do 1970. leta gospodarsko opomogla. Zato je veljal razgovor s tovarišem Gregoračem v glavnem temu vprašanju.

»Katero bistveno ukrepe vsebuje sanacijski načrt?«

»Specializacijo proizvodnje, formiranje obratov in dvig pro-

lah že štipendiramo 128 štipendistov, 320 učencev pa obiskuje poklicno šolo. Poleg tega pa izredno študira 148 članov našega kolektiva na raznih fakultetah in srednjih šolah. Samo v tem letu bomo porabili za izobraževanja več kot 100 milijonov starih dinarjev.«

-nk-

JOŽE KUŽNIK, PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA SAVE, OPOZARJA NA NAPAKE V DELU SAMOUPRAVNIH ORGANOV IN STROKOVNIH SLUŽB

VSI NIMAMO POGOJEV

V Savi so temeljito pretehtali dosežanje rezultate dela in funkcijo samoupravnih organov. Kar so v minuli mandatni dobi dobro zastavili, velja ohraniti in delo samoupravnih organov še izboljšati. Napake, ki so jih delali v samoupravni praksi, pa seveda odstraniti. Pred volitvami v nove delavske svete je takšna ocena dela samoupravnih organov še zlasti učinkovita, posebno če verjamemo v rek, da se na napakah učimo.

Predsednik osrednjega delavskega sveta Jože Kužnik je začel razgovor pri bistvu dobrega dela samoupravnih organov —

pri sestavi teh organov: »Vsi imamo pravico biti voljeni v samoupravne organe, vendar vsi nimamo pogojev za delo v najvišjih samoupravnih organih. V minulih mandatnih dobah smo vse premalo pazili na kadrovanje. Zato se dogaja, da polovica članov delavskega sveta sicer prizadevno sodeluje in se pri tem zaveda polne odgovornosti v svojih odločitvah, medtem ko je druga polovica nedelavna, ker nekateri člani ne prihajajo na seje, tisti ki pa že prihajajo, se v vsej mandatni dobi oglašajo le dvakrat. Tako je delavski svet že po osnovni prizadevnosti nenoten in je vsako njegovo ho-tenje le polovično. Ne gre za zavestno zaviranje dela samoupravnih organov, gre preprosto za to, da nekateri člani delavskega sveta ne razumejo problematike, ki jo obravnavamo. Na seminarjih skušamo novim članom samoupravnih organov sicer posredovati osnove družbeno-ekonomskega znanja in gospodarsko problematiko podjetja. Vendar je tako izobraževanje manj učinkovito, ker je pač preveč zakasnelo. Kandidata izobražujemo šele potem, ko smo

ga izvolili v samoupravne organe. Moralo pa bi biti narobe. Prej bi morali izobraževati in delavca, ki bi pokazal v svoji sredi največ znanja in bi najbolj poznal gospodarsko pa tudi drugo problematiko v kolektivu, bi njegovi sodelavci brez sugestije družbeno političnih forumov sami izvolili.«

»Se vam ne zdi, da je za učinkovito delo samoupravnih organov potrebno kvalitetno delo strokovnih

služb ter skrbno in razumljivo pripravljeno gradivo, o čemer bo delavski svet razpravljaj?«

»Nedvomno. V prejšnjih mandatnih dobah pa tudi v začetku moje so strokovne službe gradivo slabo pripravljale. Slabo pripravljeno gradivo sem vračal. Zadeva se sicer izboljšuje, vendar še vedno nismo zadovoljni s pripravo gradiva. Od strokovnih služb terjamo kvalitetno delo in strokovno sestavljeno gradivo, ki ga predložijo v obravnavo in končno odločitev delavskemu svetu. Zgodi pa se, da o neki zadevi sestavimo v strokovnih službah kar pet alternativnih predlogov, delavski svet pa se naj potem v dveh urah odloči za najboljšega. Mi pa želimo prav od strokovnih služb strokovno pripravljen predlog, dobro utemeljen, da ne bo po-

trebno iskati dodatnih dokazov, da bi se laže odločili za sklep, ki bo najbolj v prid našemu gospodarstvu in po volji kolektivov.«

»Mar ni nepravčasno in slabo pripravljeno gradivo vzrok za dolge in pogoste sestanke, ki ponekod motijo proizvodnjo?«

»Res je. Preveč je sestankov, tako da prihajamo že v drugo skrajnost, v samoupravno birokracijo. Delamo v treh izmenah in tako se zgodi, da morajo zlasti komisije zasedati včasih tudi med delovnim časom. Stevilnost komisij je sploh poglavje zase. Velikokrat so potuha strokovnim službam. Tako se spet vračava na delo strokovnih služb. Če bi strokovne službe delale bolj strokovno, bi bilo tudi delo samoupravnih organov in njihovih komisij boljše.« I. V.

MIMOGREDE Z JOŽETOM ZDEŠARJEM, PREDSEDNIKOM DS V PLANIKI

Uspeh odmerja trg

Jože Zdešar je četrto leto predsednik delavskega sveta v kranjski Planiki. Zdaj pravi, da se bo nekoliko umaknil, ker se v štirih letih tudi utrujenosti nabere zvrhana mera. Pa vendar nisva zagotovo prepričana v to, kar pravi, ne on ne jaz. Čisto se bržčas le ne bo umaknil na zapeček, ker ga tudi to, kar žuli Planiko, vse preveč tišči.

Klepetava.

»Prav na zadnji seji delavskega sveta smo ugotavljali, da mora biti naš glavni cilj modernizacija proizvodnje. Vrednost naših proizvodnih sredstev komajda presega mesečni zaslužek zaposlenih. Temu je seveda primeren sam način proizvodnje, klasično tradicionalen, temu enakovredno drag in vse prej kot konkurenčen. Zlasti na zahodnih tržiščih nam visoki proizvodni stroški močno zmanjšujejo dohodek.«

Zdešar pravi, da se perspektiva za Planiko imenuje montažni način izdelave.

»Čevljarji bodo že vedeli, za kaj gre pri tem. Za druge bo za-

dostovalo to, da je naša zahodna konkurenca že zdavnaj uvedla tak princip proizvodnje, ker je bistveno cenejši. Seveda pa tako intenziviranje proizvodnje terja od nas tudi načrtno investiranje. V kakih štirih ali petih letih bomo morali investirati približno milijardo v nove stroje. Zato smo tudi od lani ustvarjenega dohodka samo 50 milijonov namenili za sklad skupne porabe, pretežni del preostalih sredstev pa bo naša prva naložba za uresničitev teh načrtov.«

Samo po tej poti bo mogoče dobiti bitko za zahodna tržišča, kjer je tamkajšnja industrija čster konkurent, zatrjuje Zdešar. Danes pomeni izvoz na Zahod še vedno finančno tveganje. Ne samo zato, ker Vzhod ponuja znatno višje cene, tudi zato, ker nenehna dražitev domačih osnovnih materialov prav malo zmanjša zahodne kupce. K temu še desortiranost zalog reprodukcijekega materiala, tako da se proizvodnja uravnava po tem, kar je v skladišču in ne po naročilih in operativnih proizvodnih planih.

»Vse to so velike težave. In prepričan sem, da bi lahko takoj povečali produktivnost dela za 20 do 30 %, ko bi imeli potreben reprodukcijski material. Ta notranja rezerva pa je spet odvisna od izvoza. Saj je že splošno znano, da mora čevljar-ska industrija za svoje potrebe dobršen del surovin uvažati z zahodnih tržišč. Tako smo spet pri tem: večati izvoz na Zahod, če pač hočemo dobiti potreben reprodukcijski material. In če se povrnem k Planiki, letošnji plan izvoza na Zahod v vrednosti 800.000 dolarjev bo treba izpolniti.«

z zasebnimi lastniki gozdov, tako zbere kmetov lastnikov gozdov, svete lastnikov gozdov pri gozdnih obratih in komisije pri gozdnih obratih, ki obravnavajo izvajanje določil o pravicah lastnikov gozdov. Prav tako pa je nekaj lastnikov gozdov voljenih v centralni delavski svet, ki bo seveda moral skrbeti za skladen razvoj obeh sektorjev gozdne proizvodnje.

Kaj bo, po vaših predvidevanjih, v letošnjem

letu bistveno vplivalo na poslovanje vaše delovne organizacije?

Nekaj več kot polovico blagovne proizvodnje bi morala zajeti naša delovna organizacija iz gozdov zasebnega sektorja, ki po površini zajemajo dve tretjini gozdov na našem območju. Zaradi nerešenih problemov proizvodnih odnosov v minulem letu pa menimo, da bo letos bistveno zmanjšan dotok tega lesa, kar bo seveda občutno vplivalo na ustvarjeni dohodek in sredstva delovne organizacije ob zmanjšanih izdatkih za strokovno službo in vzdrževanje zasebnih gozdov. Menimo pa, da to ne bi smelo vplivati na doseženo višino osebnih dohodkov zaposlenih, ker menimo, da so to težave prehodnega obdobja. V precejšnji meri pa bo seveda okrnjeno tudi investiranje, posebno ker moramo znaten del ustvarjenih sredstev nameniti za obratna sredstva, kajti za tako razširjeno poslovanje nam dosežani sklad obratnih sredstev še zdaleč ne zadošča. -ka

NA STEVILKI
312-402

Puškarna: Slavko Galičič

— Pravite, da ste izvedli novo kategorizacijo delovnih mest. Se je ta ukrep odrazil tudi na osebnih dohodkih?

— Seveda. Dvignili so se. Najnižji osebni dohodek v prejšnjem mesecu je bil 41.600, najvišji pa 145.184 starih dinarjev.

— In perspektiva?

— Po naših predvidevanjih naj bi dosegli tja do konca leta povprečni osebni dohodek nekje med 60.000 in 65.000 starih dinarjev. Seveda odvisno od tega, ali bomo dosegli tudi planirano 25,6 % povečanje produktivnosti dela.

— Vam taka politika v nagrajevanju zagotavlja tudi druge posledice v poslovanju?

— Morda je najbolj značilno to, da smo s povečanjem osebnih dohodkov pravzaprav rešili svoj kadrovski problem. Prej, ko smo bili v osebnih dohodkih še bolj na koncu seznama v občini, še nekvalificiranih delavcev nisimo imeli dovolj. Zdaj ni težko dobiti niti zares dobrega strokovnjaka. To pa je še posebej važno, ker se v proizvodnji preusmerjamo na izdelavo orodja. Samo s puškami ne moremo uspevati ob močni konkurenci velikoserijske in zato precej cenejše proizvodnje tuje industrije.

— In ste stimulirali tudi te strokovne kadre?

— Smo, vsaj deloma smo jih. Vezani so namreč na uspeh posameznih delovnih enot. Zdaj pa pripravljamo še pravilnik, ki bi naj postavil temelje individualnemu učinku strokovnjakov in sploh režijskemu kadru.

Živila: Vinko Oblak

»Kakšne osebne dohodke dosegate v vašem podjetju?«

»Povprečni osebni dohodki znašajo približno 56 tisoč starih dinarjev. V letošnjem letu jih namravamo zvišati na 65 tisoč.«

»Kako?«

»S povečanjem trga, z večjo prodajo, večjo izbiro blaga in z manjšim kvarom blaga.«

Gorenjska oblačila:

Janez Jenko

»V zadnjih dveh mesecih znašajo povprečni osebni dohodki 72 tisoč starih dinarjev.«

»Pa perspektiva?«

»Če bomo dosegli letošnji gospodarski načrt, bi jih lahko zvišali za 15—20 %. Prehajamo namreč na specializirano proizvodnjo in s tem na boljše delitve dela in večserijsko proizvodnjo. Za tak sodoben industrijski način proizvodnje imamo vse pogoje, tudi tržne. Do konca leta imamo po zaključnicah prodano tudi že vso proizvodnjo. Rešili smo tudi problem reprodukcijskega materiala. Deficitarno blago, zlasti volneno, smo nadomestili tako, da smo manj vredno blago oplemenitili. Tako lepimo na primer različna sintetična blaga na peneco gumo in ustvarjamo blago, enakovredno volnenemu.«

šanje, ali so spričo splošnega kadrovskega problema, ki skušajo pravimo, sindikalni delavci tudi sposobni uresničiti te svoje naloge.

Zanimiva je pri tem težnja nekaterih podružnic, ki skušajo kandidirati v izvršne odbore čimveč strokovnjakov, srednje in visoko strokovno usposobljenih kadrov, da bi tako lahko tudi sindikat suvereno posegel v ekonomske in družbene probleme. Vendar pa mislim, da je bila veliko pravilnejša pot v razreševanju tega problema načrtno družbeno ekonomsko — izobraževanje. Že v rednih šolah bi morali delavci dobiti vsaj najnujnejše osnove družbeno-ekonomskega znanja. Danes pa ne zna niti našti samoupravnih organov. Vse to dopolnilno izobraževanje, zlasti prek tako imenovanih akcijskih oblik izobraževanja, pa je bolj podobno nečemu, čemur bi se reklo ga-

ženje požara.

NOVINAR: Naj deloma to pomanjkljivo družbeno-ekonomsko znanje proizvajalcev in sindikalnih delavcev povežujemo tudi z njihovo nezainteresirano-
nostjo?

PAVEL GANTAR: Lahko pa bi tudi postavili vprašanje, ali sploh znamo delavce dovolj zainteresirati za vse te probleme družbenih odnosov. Največkrat jih s stališči sindikata ali samoupravnih organov premalo seznanjamo, zato tudi bistvenega interesa ne more biti. Včasih so tudi seje naših izvršnih odborov bolj zaprte, kot so to seje delavskih svetov ali partijskih sestanki. In če napišemo s seje zapisnik in ga nato izobesimo na razglasno desko, smo vse premalo storili za informiranost članstva in prav tako malo tudi v njih vzbudili interes.

MILAN PAGON: Sindikati v prosvetnih ustanovah smo postavili na dnevni red problema-

tiko nagrajevanja. Ta problem prosvetne delavce žuli, zato ni naključje, da so prosvetni delavci — člani sindikata pokazali velik interes do razreševanja vseh teh problemov. To pa pomeni, da bomo morali v sindikatih tako oblikovati programe dela, kot se bodo razkrivali problemi v posameznih dejavnostih in nato s konkretnimi rešitvami pomagati pri delu sindikalnim podružnicam.

ZINKA STRAUS: Ena izmed značilnosti v delu naših samoupravnih organov pa je ta, da se čedalje bolj pogrežajo v proizvodne probleme, pri čemer skrb za človeka ostaja potisnjena v ozadje. Vendar mislim, da bi prav na to morali opozarjati sindikati v delovnih organizacijah svoje samoupravne organe. V tem primeru najbrž tudi ne bi več doživljali, da so nekateri člani sindikata začeli spraševati ob ukinitvi karte K-15, zakaj so sploh člani sindikata. Š. B.

NI DVOJNIH RESNIC

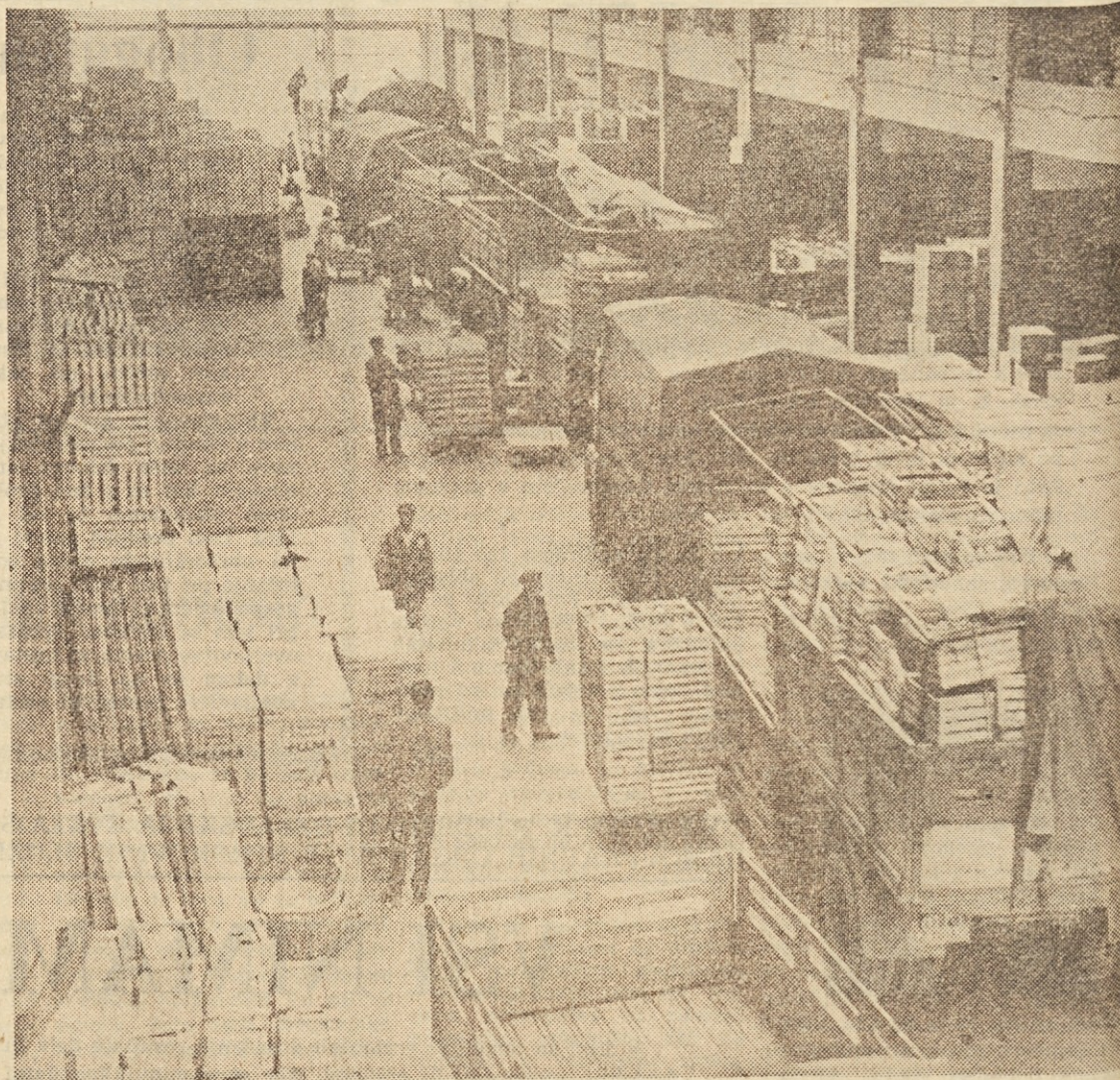
O SLABEM GOSPODARJENJU IN NEUREJENIH NOTRANJNJIH ODNOSIH, PREDVSEM O NAPAKAH PRI DELITVI OSEBNIH DOHODKOV, JE JAVNO (TUDI V ČASOPISU) SPREGOVORIL TOVARIŠ ANTON GRAŠIČ, KOMERCIALIST V PODJETJU SADJE ZELENJAVA-TRGOHLAD IN ZATO DOBIL ODPOVED.

TOVARIŠI IZ PODJETJA SADJE ZELENJAVA-TRGOHLAD, S KATERIMI SEM SE POGOVARJAL O VSEH TEH IN ŠE DRUGIH ZADEVAH, SO PROSILI, NAJ POMAGAM PRI RAZČIŠČEVANJU NJIHOVIH PROBLEMOV; NAJ SE ZATO PRI PISANJU IZOGIBAM SENZACIONALIZMU. DRUGAČE REČENO: POŠTENA INFORMACIJA NE MORE ŠKODOVATI!

DIREKTOR TEGA PODJETJA, TOVARIŠ LUDVIK RODE JE REKEL: »VSE SE JE ZAČELO TAKRAT, KO SEM DAL OSTAVKO NA TA POLOŽAJ, KER ODHAJAM V POKOJ. KOT DOLGOLETNEGA DIREKTORJA TEGA PODJETJA ME SKRBI, KER SO SE NEKATERI LJUDJE V HIŠI USPAVALI NAD LANSKIMI USPEHI. ZAČENJA SE BOJ ZA POLOŽAJE IN ZA OBLAST. NAMESTO DA BI SE POGOVARJALI PREDVSEM O GOSPODARJENJU V TEM LETU, KI OBETA SAMO IN ŠE ENKRAT SAMO TEŽAVE, IZGUBLJAMO ČAS IN ŽIVCE Z OBTOŽEVANJI IN INTRIGAMI.«

VRŠILEC DOLŽNOSTI SEKRETARJA PODJETJA TOVARIŠ LAŠIČ PA JE DEJAL:

»TAKO DALEČ SMO PRIŠLI, DA VSE SEJE SNEMAMO NA MAGNETOFON, DA BI SE TAKO IZOGNILI PRIPOMBAM, DA ZAPISNIKI NISO TOČNO SESTAVLJENI; DA BI VEDELI, KAJ JE KDO REKEL IN NE SAMO MISLIL REČI!«

Nekateri preveč radi pozabljajo, da zakonitost ni in ne more biti predmet trgovanja. Probleme je treba razčističevati z odpravljanjem vzrokov, ki ovirajo normalno in pošteno poslovanje, ne pa z obsojanjem predlagateljev rešitev, ki bi lahko prispevale k boljšemu gospodarjenju in bolj urejenim notranjim odnosom

Torej — kaj se je začelo ob koncu oktobra lani, ko je direktor dal ostavko na svoj položaj?

Verjetno najbolj objektivno oceno je podala komisija za družbeno nadzorstvo skupščine občine Ljubljana-Center, ki je ugotovila:

● Notranja delitev, zlasti čistega dohodka med poslovne enote in pokrivanje stroškov skupne uprave, ni dovolj preštudirana. Kolektiv z vsem tem tudi ni dovolj seznanjen. To velja tudi za delitev osebnih dohodkov. Nekateri posamezniki samovoljno spreminjajo merila za ugotavljanje in delitev osebnih dohodkov. Prizadetim delavcem so osebne dohodke kasneje sicer obračunali po pravilniku, vendar ti primeri vseeno kažejo, kaj si nekateri posamezniki dovolijo in upajo.

● Kot posledica slabe kvalifikacijske strukture vsega kolektiva, posebej pa vodilnih uslužbencev, prihaja do nesoglasij in trenj, ki ovirajo pravilno poslovanje podjetja in delovanje organov upravljanja. Čuti se odpor proti zaposlovanju visokokvalificiranih kadrov. Delavci občutijo ta trenja, vendar sami ne najdejo rešitve.

● Proti tistim članom kolektiva, ki kritizirajo napake pri poslovanju podjetja, se izvajajo prikrite sankcije, medtem ko ne ukrepajo proti povzročiteljem teh napak, če pa že ukrepajo, ukrepi niso energični in učinkoviti.

● Najmočnejše obtožbe in očitja o napakah pri poslovanju je podal komercialist v PE »Sadje zelenjava« Anton Grašič. Če je res le del tistega, za kar Grašič obtožuje podjetje in posameznike, morajo organi upravljanja skupaj z upravo podjetja stvari razčistiti — vendar ne v obsodbo Grašiča, pač pa z odpravljanjem vsega, kar ovira normalno in pošteno poslovanje podjetja. Komisija ne izključuje možnosti subjektivnosti pri tovarišu Grašiču, vendar so nekatere obtožbe preveč konkretne, da bi mogle biti izmišljene ali neresnične.

Vse to je, mimo drugega, ugotovila komisija za družbeno nadzorstvo skupščine občine Ljubljana-Center.

V podjetju so ukrepali tako, da so po predlogih samoupravnih organov, OO ZKS in uprave podjetja ter zavoljo reforme začeli odločnejši spopad z notranjimi rezervami — več o tem kasneje — toda tudi tako, da je Anton Grašič dobil odpoved.

Kako se človek lahko zameri?

S čim je Anton Grašič zaslužil najtežjo kazen — izključitev iz delovne skupnosti?

Iz obrazložitve še ne pravno-močne razsodbe Občinskega sodišča Ljubljana I, ki je ugotovilo, da odpoved ni bila zakonita in da zatorej Grašiča morajo v kolektivu sprejeti nazaj na delo ter mu izplačati tudi osebne dohodke za čas, ko ni delal, povzemam naslednje:

»Anton Grašič je v Ljubljanskem dnevniku objavil članek, v katerem je kritično obravnaval problem valorizacije osebnih dohodkov v svojem podjetju. S tem je pisec želel opozoriti na napake in krivice, ki so se po njegovem mnenju dogodile, s čimer pa se je zameril vodilnim delavcem in postal nezaželen. Z nobenim predpisom tudi ni prepovedano, da državljani ne bi smeli javno objavljati svojega stališča o konkretnih vprašanjih. O prestopkih, ki so po mnenju podjetja vplivali na sklep o izključitvi iz delovne skupnosti, Anton Grašič ni bil zaslišan pred komisijo, ki je bila s strani delavskega sveta postavljena za take primere, ampak so v ta namen sestavili posebno komisijo. Tak postopek ni zakonit!«

Anton Grašič sam pa je povedal: »Vodilne uslužbenke sem ustno opozarjal na različne napake — vendar brez uspeha. Dvakrat sem naslovil pismeno vlogo na samoupravne organe. Do danes, minilo je leto, odkar sem pisal delavskemu svetu, še nisem dobil odgovora. Po vsem tem sem napisal tisti članek in kasneje, ker o vsem nisem bil prav informiran, objavil tudi pojasnilo. Ker sem izgubil zaupanje v samoupravne organe, sem se končno obrnil še na razne druge organe izven podjetja.«

Na kaj je opozarjal Anton Grašič? Predvsem na to, da podjetje po nepotrebnem drago plačuje in preplačuje kmetijske pridelke, da nima dolgoročnih pogodb z dobavitelji, kar bi zagotovilo ugodnejše nabave pogoje in s tem višji dohodek ali pa tudi nižje prodajne cene. In dalje: da podjetje išče predvsem drobne notranje rezerve, ne pa tistih, ki bi jih lahko sprostila boljša organizacija dela in poslovanja. Vse te pripombe in pritožbe je Grašič tudi argumentiral. »Račun« za tako gospodarjenje po njegovem mnenju plačujejo podjetje in potrošnik. Končno pa je Anton Grašič, razen vseh drugih pripomb na račun delitve osebnih dohodkov, očital vodilnim uslužbencem tudi

nezakonito okoriščenje: predvsem izplačila za neopravljene nadure. Hkrati pa podjetje še nima analitske ocene delovnih mest in po njegovem mnenju prav to onemogoča, da bi prešli na nagrajevanje po delu.

Tudi drugi so spregovorili

Kot že rečeno, o teh zadevah ni govoril samo Anton Grašič. Po uveljavitvi gospodarske reforme so tako samoupravni organi, kakor tudi uprava podjetja in osnovna organizacija ZKS sprejeli veliko sklepov o nuji, možnostih in poteh boljšega gospodarjenja. Na enem teh sestankov je bilo rečeno:

Glavne rezerve so v nepotrebnih transportih iz skladišč v skladišča, v neizkoriščenem vozni parku in najemanju tujih prevoznikov, čeprav vozila podjetja niso izkoriščena; v tem, da so skladišča raztresena po Ljubljani in da zato plačujejo velike vsote za najemnine in za nepotrebne prevoze, medtem ko svoje novozgrajeno skladišče dajejo v najem drugim podjetjem. Tako se stroški po nepotrebnem zvišujejo za milijonske vsote, kalo pa narašča. To dejansko bremeni samo potrošnika.

Ko je Anton Grašič posebni komisiji delavskega sveta poslovne enote »Sadje zelenjava« pojasnjeval, zakaj je napisal članek, ki je povzročil tolikšno razburjenje, mu je predsednik upravnega odbora te enote tovariš Rajko Škafar povedal, da so njegove vloge na samoupravne organe obravnavali, da pa mu niso mogli odgovoriti na njegove pripombe, ker delo v zvezi z valorizacijo osebnih dohodkov še ni bilo zaključeno; ker so šele pripravljali predlog. Prav pa bi bilo, da bi mu vse to povedali!

Ne gre torej zanikati, da v podjetju ne bi razpravljali o urejanju notranjih odnosov in boljšem gospodarjenju, da ne bi obravnavali tudi predlogov in mnenj članov kolektiva. V tem trenutku tudi ni važno, ali so bile pritožbe in očitki tovariša Grašiča v celoti resnični ali ne, čeprav podjetje trdi, da gre za neobjektivno prikazovanje dejstev, medtem ko prizadeži dokazati nasprotno. Končno besedo o tem bo izreklo sodišče, ki bo razsodilo po zakonu.

Gre za nekaj veliko težjega: za to, da ponekod vsako kritiko jemljejo kot napad na »ugled« podjetja in njegovih predstavnikov, da naposled bolj ali manj odkrito kaznujejo tistega, ki si

predrne spregovoriti o stvareh, ki jih po njegovem mnenju ne urejajo najbolje. Drži, da vselej in vsaka kritika ni zdrava, dobronamerna in utemeljena. Toda drži tudi to, da ob pomanjkljivem informiranju članov kolektiva dostikrat tudi ne more biti utemeljena, ali pa je celo nepotrebna, ker se problemi, o katerih razmišljajo člani kolektiva, že urejajo po tej ali oni poti. Prav v podjetju, o katerem pišemo, pa je očitno, da je bil kaznovan tisti, ki je preveč vztrajno terjal, da bi začeli urejati nekatere probleme in da bi ga hkrati informirali o tem, kaj pravzaprav razpravljajo samoupravni organi.

»Ljudem moramo pojasniti!«

Doslej zapisano še ne pove vsega. Na razsodbo prvostopenjskega sodišča se je podjetje namreč pritožilo. V obširno argumentirani pritožbi je rečeno, da Grašičeva izključitev iz kolektiva ne temelji zgolj na članstvu z neresnično vsebino, ampak tudi na drugih dejstvih. Tako naj bi Grašič z neutemeljenimi obtožbami skušal ohromiti podjetje in zapeljati 800-članski kolektiv v nezaupanje in zmoto. Z neutemeljenimi prijavi (tudi in tako omogočil, da je bilo podjetje kaznovano. Prekoračil je pooblastila za nabavo blaga in vztrajal pri nezakonitem dajanju avansov dobaviteljem, na splošno pa s svojim delovanjem povzročal nered v podjetju.

Ne vem, ali so te obtožbe resnične. Reči pa je mogoče nekaj: zakonitosti pri poslovanju in delu si ni mogoče razlagati tako, kakor bi komu bilo prav. Z njo ni mogoče trgovati. Nezakonitega postopka z nobenimi frazami in z nobenim dokazovanjem ni mogoče preleviti v zakonitega — sodišče pa je in bo upoštevalo predvsem zakonitost. Končno pa: ali bi bila vezana prodaja zakonita, če bi jo odobrili vodilni uslužbeni? In še: zakaj prekrškov, ki jih očitajo Grašiču, niso onemogočili, zakaj ga niso opozorili, morda kaznovali? Vse, kar naj bi zagrešil, se v enem dnevu najbrž ni moglo dogoditi?

Vršilec dolžnosti sekretarja podjetja tovariš Lašič je povedal, da je podjetje krivo, ker ni takoj ukrepalo! »Enkrat pa je moralo. Menimo, da je bil postopek zakonit, sicer se ne bi pritožili.«

Predsednik centralnega delavskega sveta v tem podjetju, tovariš Ignac Mesarič, pa je dodal:

»Za ljubi mir je šlo. Upoštevati je treba, da je naše podjetje preživelo celo vrsto integracijskih procesov, da niti eden še ni bil zaključen, ko je že prišlo do nove združitve. Ob takih pogojih mine več časa, da se ljudje privadijo drug na drugega in da se odnosi uredijo. Za Grašiča pa se je izkazalo, da ima sam več napak kot drugi. Čeprav drži, da zavoljo njegovih prekrškov ni nastala kdo ve kakšna škoda, je podjetju škodoval, ker je intrige in druga neresnična dejstva raznašal »iz hiše«. Nikjer ni dokazano, kaj je in kaj ni resnično. Zato te izjave ni treba komentirati, ker je sama po sebi dovolj zgovorna. Poglejmo še mnenje predsednika sindikalne družnice pri PE »Sadje-zelenjava«. Tovariš Luka Oraž je dejal:

»Priznam, da naš sindikat ni bil dovolj aktiven. Zadovoljeval se je s skrbjo za članstvo, kot na primer z različnimi nakupi po nižjih cenah, z organizacijo občasnih izletov in včasih še s kakšnim sestankom. Zdaj, ko o zadevi Grašič toliko bomo po časopisih, ko se tudi sliši vse mogoče, bom o tem razpravljali na izvršnem odboru in potem na kolektivnem sestanku. Na upravi sem že dobil kopijo pritožbe, ki smo jo poslali na sodišče, ter druge dokumente, da bi ljudem lahko pojasnili, kaj je in kaj ni res.«

Nekaj se je, prav ob »zadevi Grašič«, premaknilo tudi v sindikalnem delu. Spoznali so, da so preveč zapostavljali »delo z ljudmi«. Zdaj vedo, da bi bilo manj problemov in da bi imeli bolj urejene notranje odnose, če bi bolje in pravočasno informirali člane kolektiva, če stvari ne bi samo »prenašal« in ponavljal za drugimi organi, ampak bi oblikoval tudi svoja stališča.

Odpravljati vzroke!

S predstavniki podjetja Sadje zelenjava-Trgohlad smo govorili tudi o drugih notranjih odnosih, o urejanju samoupravnih in ekonomskih razmerij. Najvažnejše, kar se je spremenilo v času po reformi in v dneh, ko podjetje vzburkava notranje

razprtije, je najbolj izrazil predsednik centralnega delavskega sveta Ignac Mesarič:

»Z novim letom smo prena obračun osebnih dohodkov odvisnosti od poslovnega uspeha naših enot in znotraj njih po uspehu delovnih enot. Doslej pa je bil učinek za vse odvisen zgolj od uspeha podjetja. Pravičljivo tudi novo organizacijsko shemo podjetja in novo analitično oceno delovnih mest. Predlog je malone izoblikovan, tako da bi z javno razpravo lahko v kratkem začeli. To velja tudi za elaborat o prehodu na 42-urni delovni teden. V našo knjigovodstvo uvajamo mehanografska sredstva. Ko bodo zaključena še nekatera manjša investicijska dela, bomo s pridom porabili razne pakirne in druge stroje, ki zdaj ležijo v skladišču. Ukinili smo nadurno delo in po potrebi delamo v dveh izmenah. Vozila so po novem razdeljena med poslovne enote, tako da so tovornjaki zdaj bolj izkoriščeni in tudi tujim uslugam smo se lahko odpovedali. Hočem reči to, da smo se v notranje rezerve resno zagnali, da pa vsega čez noč ne moremo storiti. Neprijetnost, kakor je zadeva Grašič, nas ne sme samo ovirajo, ker jemljemo čas in voljo!«

Res je — prek noči vsega ni mogoče storiti. Toda to nikakor ne pojasnjuje, zakaj »po hitrem postopku« lahko vnaprej obsojamo vsakogar, ki spregovori tako, kakor misli. »Zadeva Grašič« namreč ni edini tak primer, ki se je zgodil v tem podjetju.

Prav to, da notranji odnosi niso urejeni, da so trenja med vodilnimi uslužbenci vedno očitnejša, očitki na njihov račun pa vsak dan hujši — tudi tega ne razčističujejo hitro in učinkovito — da je kolektiv o vsem premalo informiran — vse to pa očitno vpliva na razčističevanje dejanskih, to je ekonomskih, problemov. Za vsa podjetja te stroke namreč letos nastopajo precej težki časi. Z najnovejšimi predpisi je dovoljen neposreden nakup kmetijskih pridelkov pri proizvajalcu tudi za družbene gospodarske organizacije in organe, kar pomeni, da se bo podjetje Trgohlad-Sadje zelenjava, posledje moralo boriti za kupce, doslej pa je bilo v Ljubljani praktično monopolist. To spet pomeni, da se bodo morali resneje zavzeti za izkoriščanje vseh tistih rezerv, o katerih so govorili takoj po reformi. Ob odnosa, kakršne imajo zdaj, bo to prej težko kot lahko.

MILAN GOVEKAR

56. komuna KRŠKO

1. VELENJE	BISTRICA	39. MARIBOR
2. IDRJA	21. DOMŽALE	— TABOR
3. JESENICE	22. SLOVENJ	40. HRANIK
4. KRANJ	GRADEC	41. MARIBOR
5. KAMNIK	23. VRENIKA	— TEZNO
6. SEŽANA	24. LASKO	42. CELJE
7. NOVO	25. SLOVENSKE	43. ZAGORJE
MESTO	KONJICE	44. PIRAN
8. SEVNICA	26. SMARJE	45. DRAVOGRAD
9. LOGATEC	PRI JELSAH	46. LENDAVA
10. NOVA	27. POSTOJNA	47. KOČEVJE
GORICA	28. CRNOMELJ	48. MOZIRJE
11. GROSUPLJE	29. SENTJUR	49. LJUBLJANA
12. MURSKA	30. TOLMIN	— CENTER
SOBOTA	31. CERKNICA	50. LITJA
13. PTUJ	32. RIBNICA	51. LJUBLJANA
14. TRENJE	22. MARIBOR	BEZIGRAD
15. METLIKA	— CENTER	52. AJDOVSCINA
16. RADOVLJICA	34. BREŽICE	53. LJUBLJANA
17. RAVNE	35. KOPER	— MOSTE
18. ZALEC	36. TRBOVLJE	54. LJUBLJANA
19. SKOPJA	37. ILIRSKA	SISKA
LOKA	BISTRICA	55. LJUBLJANA
20. SLOVENSKA	38. IZOLA	VIC RUDNIK

V novih pogojih gospodarjenja - intenzivnejša proizvodnja

Zadnja leta je na področju KOMUNE KRŠKO zabeležen znaten gospodarski napredek, ki se zrcali predvsem v razvoju industrije pa tudi v drugih gospodarskih panogah. Seveda so uspehi plod prizadevnosti vseh kolektivov, ki so bili tudi v spremenjenih pogojih gospodarjenja v l. 1965 sposobni prebroditi začetne težave in doseči v kratkem času še močnejši razvoj vseh panog gospodarstva.

Ker nas zanima predvsem gibanje in rast gospodarstva v občini v letu 1965 in seveda ocena možnosti razvoja gospodarstva v letu 1966, naj uvodoma spregovorimo o gospodarskih dosežkih in perspektivi v omenjenem razdobju, posamezne gospodarske organizacije oziroma njihovi kolektivi pa bodo v nadaljevanju povedali več o lastnih dosežkih, problemih in perspektivah.

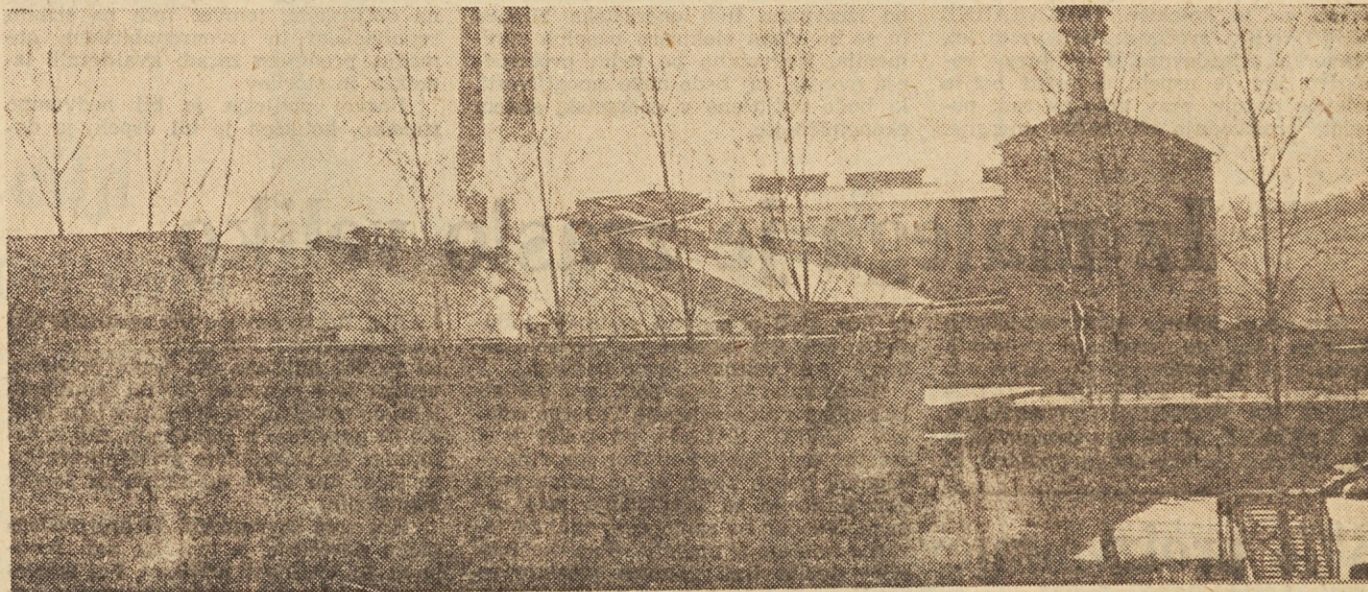
Kot smo že povedali, spremenjeni pogoji gospodarjenja v drugi polovici lanskega leta oziroma cilji, ki jih zasleduje gospodarska reforma, niso bistveno vplivali na razvoj vseh panog gospodarstva na občinskem področju. Nasprotno, v delovnih organizacijah so bili in so še novi pogoji gospodarjenja celo spodbuda za intenzivnejšo proizvodnjo, ki je seveda prognoza z boljšo pripravo in delitvijo dela, z zniževanjem stroškov proizvodnje in drugimi ekonomskimi ukrepi. Skratka, analiza gospodarskih rezultatov, doseženih v preteklem letu, jasno kaže, da so se kolektivi delovnih organizacij hitro in zavedno vključili v nove pogoje gospodarjenja in so kljub številnim težavam, ki so spremljale vključitev, dosegli lani zadovoljiv obseg proizvodnje in s tem tudi finančni uspeh. To potrjujejo tudi naslednje številke: gospodarstvo je družbeni bruto dohodek povečalo v primerjavi z letom 1964 za 18,5 %, narodni dohodek za 30,4 %, medtem ko predvidevajo povečanje družbenega bruto dohodka v letošnjem letu za 18,4 % v primerjavi z lanskim letom, narodni dohodek pa za 8,6 %.

Glede na dokaj razvito industrijsko območje ni nič čudnega, če je le-ta vključena pri doseganju skupnega družbenega bruto dohodka s 76,1 %, medtem ko je gradbeništvo, kot druga najmočnejša gospodarska panoga udeleženo le z 10,3 %, druge gospodarske panoge pa z manj kot 4 %.

Skratka, uspehi na področju gospodarstva so bili doseženi in bodo doseženi tudi letos, o čemer zgovorno pričča povečanje produktivnosti skoraj v vseh gospodarskih organizacijah, saj se je le-ta letos povečala na zaposlenega za 8,6 %. Temu seveda sledi tudi večje vključevanje delovnih organizacij v mednarodno delitev dela, predvsem Tovarne celuloze in papirja »Djuro Salaj« in še nekaterih, ki so s svojimi proizvodi močno zastopani na tujem trgu, predvsem v državah s konvertibilno valuto.

Nedvomno doseženi gospodarski rezultati potrjujejo mnenje, da je področje občinske skupščine Krško poleg občine Novo mesto gospodarsko najbolj razviti predel na področju ožje Dolenjske in Spodnjega Posavja, saj znaša ustvarjeni narodni dohodek v občini že 146.312.851 novih dinarjev ali 5539 novih din na prebivalca. Z ustvarjenim narodnim dohodkom na prebivalca se je občina močno približala republiškemu povprečju. Toda ne samo po ustvarjenem narodnem dohodku, temveč tudi po socialni strukturi prebivalstva in deležu aktivnega prebivalstva je občina že dosegla republiško povprečje. Od skupnega števila vseh prebivalcev, to je od 26.375, je kmečkega prebivalstva le še 10.655 ali 40,5 %.

Vendar gospodarski in družbeni razvoj občine s sedanjimi dosežki še ni zaključen. Smernice perspektivnega programa razvoja predvsem nakazujejo potrebo po krepitvi nekaterih industrijskih panog, kmetijstva, energije in turizma, zlasti slednje pogojuje dolina reke Krke, kraji pod Gorjanci in ob spodnji Savi. Krepitev turizma je seveda naloga treh občin: Krško, Novo mesto in Brežice, kajti le z dopolnjevanjem širšega turističnega območja bo mogoče doseči in ustvariti ekonomičnost poslovanja sedanjih in bodočih turističnih ter gostinskih objektov.

Več kot četrto stoletje je preteklo, odkar so bile v TOVARNI CELULOZE IN PAPIRJA »DJURO SALAJ« proizvedene prve količine celuloze.

V 27 letih je kolektiv tovarne dosegel zavidljive uspehe, kar potrjujejo podatki o povečanih zmogljivostih proizvodnje celuloze, katero so od prvotnih 5000 ton celuloze in lomspaka povečali na več kot 12.000 ton. Vendar to še ni vse, s postavitvijo papirnega stroja I. v letu 1955 in s povečano proizvodnjo celuloze, kar v tovarni štejejo za prvo fazo razvoja, so dosegli precejšnje uspehe, katerim so sledili novi leta 1963, ko je kolektiv uspelo postaviti drugi stroj — roto II, skladno s tem pa povečati proizvodnjo celuloze in lesovine. Skratka, predvsem blagovno proizvodnjo (maksimalno) so uspeli skoraj 20-krat povečati, tako da znaša danes preko 100.000 ton letno. Tolikšne uspehe so dosegli predvsem zaradi prizadevnosti in poštenosti kolektiva. To se v zadnjih letih zrcali tudi v izmenjavi blaga s tujino, saj na področju izvoza dosega, iz leta v leto boljše uspehe, kljub številnim težavam, ki spremljajo proizvodnjo celuloze in roto papirja.

V ospredju: zadovoljiti potrebe trga

Leta 1954 je bila glede na potrebe kraja ustanovljena Splošna obrtna kovinarska zadruga, ki je že po nekaj mesecih dejavnosti postala obrtno podjetje. Ker pa se je proizvodnja nenehno večala, se je obrtna dejavnost kaj kmalu spremenila v industrijsko s široko odprtimi delovnimi možnostmi pod firmo »KOVINARSKA« KRŠKO, tovarna industrijskih naprav, ladijske opreme in konstrukcij.

Vendar v razvoju podjetja ni šlo vse gladko. Razvoj podjetja so spremljale razne težave in nastajali so najrazličnejši problemi. Skupna prizadevnost celotnega kolektiva je premagala težave, okrepila gospodarsko moč podjetja, ki je tako omogočila rekonstrukcijo tovarne. Treba je bilo dograditi nove delovne prostore z boljšimi delovnimi pogoji, hkrati pa ustvariti možnost za nadaljnje povečanje proizvodnje. Toda ne samo rekonstrukcija tovarne, potrebno je bilo spremeniti tudi proizvodni program, s čimer je kolektiv leta 1957 dosegel prve pozitivne rezultate. Znatno je povečal obseg proizvodnje in dosegel večji bruto dohodek. Z investicijskim kreditom in z lastnimi sredstvi je v tem letu povečal delovne prostore in kupil nove stroje ter potrebno opremo.

Skratka, od leta 1958 dalje je kolektiv prišel utrjevati proizvodni program

s tem, da je opustil izdelovanje vrste drobnih izdelkov ter tako proizvodnjo vse bolj usmerjal v izdelovanje težjih industrijskih naprav, konstrukcij in ladijske opreme. Dosežen je bil znaten napredek v proizvodnji, ki je bil plod uvažanja naprednejše tehnologije v proizvodnji in analize potreb trga, katere je pri sestavi proizvodnega programa vse bolj upošteval.

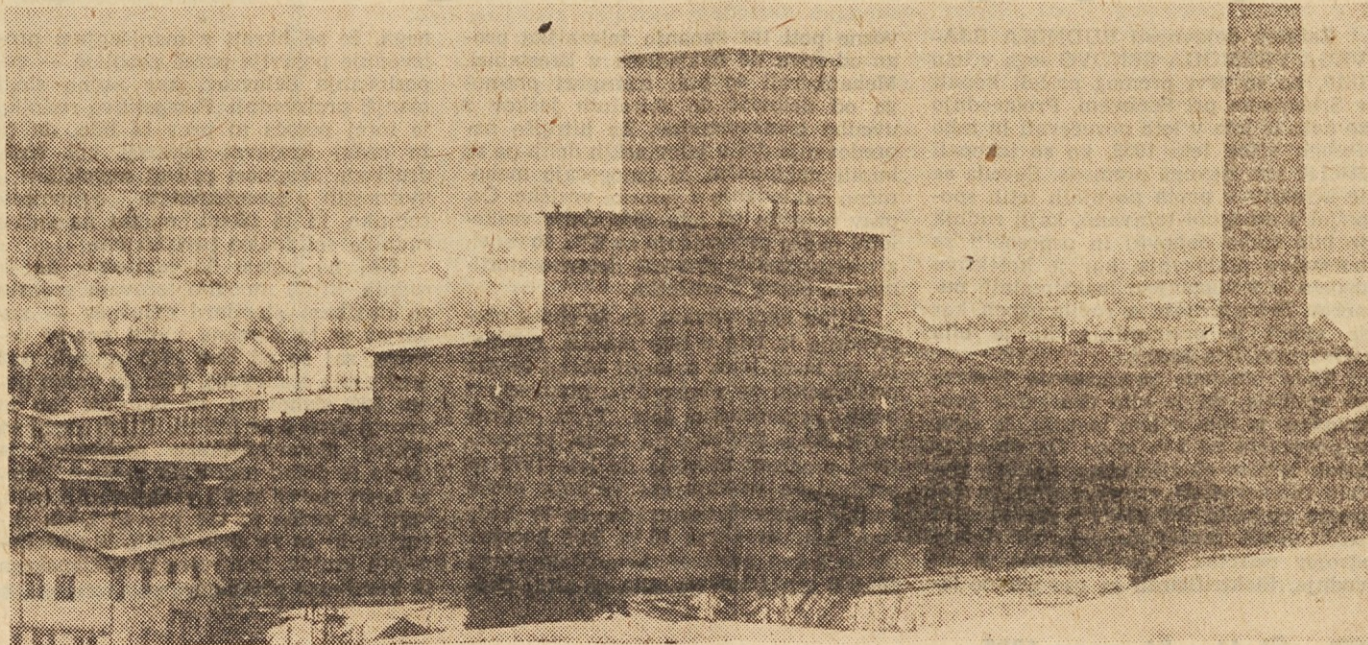
Ceprav je podjetje utrjevalo program proizvodnje skozi vrsto let, mu je to najbolj uspelo preteklo leto, ko se je končno preselil v novozgrajene delovne prostore, ki so omogočili boljše delovne pogoje, večjo specializacijo in, kar je najpomembnejše, boljše kvaliteto. Kolektiv se namreč zaveda, da le z načrtnim približevanjem potrebam trga in z dobro kvaliteto proizvodov lahko doseže rezultate, ki bodo zagotovili uspeh tudi v novih gospodarskih pogojih, ki jih postavljajo cilji reforme. Leto 1965 pomeni torej utrditev proizvodnje, katero danes delijo na proizvodnjo opreme papirne in steklarske industrije (po načrtih renomiranih inozemskih tovarn), opreme za železarne, opreme za kemično-industrijo in industrijo nafte ter proizvodnjo mostovnih dvigal. Močno pa so se uveljavili tudi na področju gradnje objektov jeklenih konstrukcij za potrebe industrije in drugih, pri čemer

mer tesno sodelujejo s priznanimi projektantskimi organizacijami: Slovenija projekt Ljubljana, Metal projekt Zagreb, Industrijski biro Ljubljana, Investicijski biro Trbovlje, Inštitut metalnih konstrukcij Ljubljana itd. Tako so npr. v zadnjih letih zgradili jekleno konstrukcijo nove železarne v Sisku, Železarne Store (novi del), velika skladišča hmelja v Bačkem Petrovcu, Steklarno Hrastnik in vrsto jeklenih konstrukcij v mnogih krajih naše države. Med drugim so v proizvodnjo vključili tudi izdelovanje hladilnih peči za steklarsko industrijo, sušilnic za kemično industrijo in opreme za papirno industrijo. Za črno metalurgijo pa izdelujejo vse vrste livnih loncev za nosilnost od 600 kg do 80 ton.

Povsem upravičeno lahko torej zapišemo, da je kolektiv popolnoma uspešno izkristaliziral proizvodni program, ga prilagoditi potrebam domačega trga, pri čemer seveda ni pozabil na kakovost izdelkov, saj se zaveda, da je od te v mnogočem odvisen gospodarski in finančni uspeh podjetja. Nič ni torej čudnega, če perspektivni program razvoja podjetja še nadalje predvideva dopolnjevanje proizvodnega programa in izboljšanje kakovosti proizvodov, kar bodo dosegli z nadaljnjim izboljšanjem tehnološkega postopka dela in modernizacijo proizvodnje.

Na jugoslovanskem trgu se je torej »KOVINARSKA« KRŠKO že predstavila kot solidno in renomirano podjetje, medtem ko na tujem trgu do sedaj še ni zabeležila večjih uspehov. Vendar s tem še ni rečeno, da ji ne bo uspelo. V podjetju računajo namreč, da bodo letos realizirali dogovore s inozemskimi firmami iz Zahodne Nemčije in tako izvozili okrog 30 % proizvodnje — opreme za papirno industrijo.

Naj na koncu še zapišemo, da kolektiv posveča vso pozornost izobraževanju delavcev, zaposlenih v podjetju, kajti dobro se zaveda, da je pri tako majhnem številu zaposlenih in zahtevnem proizvodnem programu lahko doseči zadovoljive rezultate le s strokovno dobro usposobljenimi delavci. V podjetju je danes zaposlenih 391 delavec, po planu pa bodo ustvarili letos 2,5 milijarde, lani pa so ustvarili 2 milijardi starih din bruto dohodka.

Elektrarna Brestanica

Mlado, toda perspektivno podjetje

TRGOVSKO PODJETJE »PRESKRBA« KRŠKO lahko prištevamo med mlajša podjetja v občini, vendar pa med tista, katerih perspektivni razvoj velike obeta. Podjetje je bilo ustanovljeno šele leta 1964 in sicer z integracijo treh podjetij: trgovskega podjetja »Resa« Krško, »Preskrba« Senovo in podjetja »Otok« Kostanjevica.

Ceprav je mreža poslovalnic, katerih je na občinskem področju 38, precej razvita, je treba pripomniti, da so prostori v številnih poslovalnicah zastareli in često neprimerni za prodajo posameznega blaga. V vseh poslovalnicah namreč prodajajo okrog 30 % živil in 70 % industrijskega blaga. Skratka, mnoge poslovalnice so potrebne preureditve, medtem ko se vedno bolj kaže tudi potreba po gradnji novih lokali za prodajo določenega blaga oziroma specializiranih trgovin.

Potrebe so torej precejšnje, zato bodo že letos pričeli z gradnjo novega trgovskega lokala v Vidmu (250 kvadratnih metrov prodajne površine in vršine). Vendar ne samo novogradnja, kolektiv se je namreč odločil tudi za preureditev trgovine (železnine) v Krštev dogradili enonadstropno blagovno trgovino — paviljona sistema v starem gradu pri Krškem, obnovili bogatstvo v Kostanjevici in Leskovcu. Pomemben je program obširen ter zelo pomemben glede na izboljšanje trgovskih storitev na območju občinske pa ni za podjetje, saj bodo z modernizacijo in povečanjem prodajnih zmogljivosti dosegli boljše poslovne rezultate.

Še vedno nujno potrebni

Iz malega je zraslo veliko

80% proizvodnje izvažajo

Vpliv turizma bi bil lahko večji

Večanje sadjarskih in vinogradniških površin

Nujna je preusmeritev proizvodnje

Vsestransko uveljavljanje

Preusmeritev proizvodnje — izdelovanje gradbenih elementov

Elektrifikacija podeželja

Kvaliteta odpira tržišče